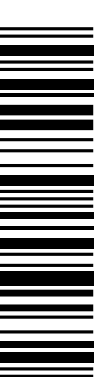

TRIMITAS

ŠAULIAI PRATYBOSE

9771392475004

1,99 €

+37061201001

DAUGĖLIŠKIO G. 32A,
VILNIUS

INFO@DEFENSUS.LT

WWW.DEFENSUS.LT

©„Trimitas“, 2022
Leidinio indeksas 5291.
ISSN 1392-4753

Autorių dėmesiui - medžiagų
kitam numeriui laukiame iki
einamojo mėnesio 10 dienos
imtina!

LIETUVOS ŠAULIŲ ŽURNALAS

TRIMITAS

2022 m. Nr. 4 (1361)
Tiražas 1500 egz.

Išleidžiamas
paskutinę kiekvieno
mėnesio savaitę.

ŠIAME NUMERYJE:

- 2 **LŠS KRONIKA.** Rinktinės vadų pasikeitimo ceremonija
- 3 **LŠS KRONIKA.** Išeivijos šaulių vėliava naujo vado rankose
- 4 **PRIESAIKA.** Klaipėdoje prisiekė nauji nariai
- 5 **PARAMEDIKO UŽRAŠAI.** R (Respiration): kvėpavimas |
NERINGA RADŽIŪNAITĖ
- 6 **PRATYBOS.** Šauliai turi mokėti suteikti pagalbą | JULIJA GARNYTĖ
- 8 **PRATYBOS.** Koviniai šauliai lauko taktikos pratybose |
DOVILĖ PUKERTAITĖ
- 10 **IŠMOKTOS PAMOKOS.** Pavojaus signalai (3): miškas |
GABRIELIUS E. KLIMENKA, EDUARDAS KLIMENKA
- 12 **JAUNIEJI ŠAULIAI.** Atrinkti į Jungtinę Karalystę vyksiantys
jaunieji šauliai
- 14 **VIENAS IŠ MŪSŲ.** Pilietinis ugdymas - pamatas šviesiam rytojui? |
DOVILĖ PUKERTAITĖ
- 16 **INFORMACIJOS DŽIUNGLĖSE.** Kritinio mąstymo įrankiai dezinformacijos
sraute | GABRIELIUS E. KLIMENKA
- 18 **NUOMONĖ.** Pabėgti negalima pasilikti. Kablelio problema |
VALDAS KILPYS
- 20 **PETYS PETIN.** Tinklas, subūręs kilniam tikslui | DOVILĖ PUKERTAITĖ
- 22 **GINKLO BROLIAI.** Kokia propagandos vieta informaciniame kare? |
LINA VAITIEKŪNAITĖ
- 24 **SAJA.** Šaulystės samprata ir raida studentiško gyvenimo etape |
GERTRŪDA ŠITKAUSKAITĖ
- 26 **V. PUTVINSKIO-PŪTVIO KLUBAS.** Antano Žukausko-Vienuolio 140-osioms
gimimo metinėms | STASYS IGNATAVIČIUS
- 28 **KARINĖ TECHNIKA.** Šūkis: „Į mūsų - pirmieji!“ | KĘSTAS VASILEVSKIS
- 32 **ĮDOMIOJI ISTORIJA.** Lietuvių likimas Latimerio (JAV) angliakasių
streiko metu | BIRUTĖ MALAŠKEVIČIŪTĖ
- 34 **LAUKO VIRTUVĖ.** Vyšnių keksas | VYTARAS RADZEVIČIUS
- 36 **KONKURSAS.** Šauliškas margutis

Vyr. redaktorė Dovilė Pukertaitė
Kalbos redaktorė Sandra Balžekaitė
Korespondentas Valdas Kilpys
Dizainas Greta Janutytė,
Paulius Budrikis (CRITICAL)

Redakcijos kolegija:
Dovilė Pukertaitė
Tadas Venskūnas (LŠS vado pavaduotojas,
jaunųjų šaulių vadas)
Irena Šalaviejiienė (LŠS išeivijoje šaulė)
Gražvydas Zulanas (CV narys)
Skaidrilė Grigaitė-Mockevičienė (LŠS studentų
korporacijos „Saja“ narė, CV narė)
Gediminas Jankus (CV narys)
Edgaras Dirzius (CV narys)

Atstovai užsienyje: LŠS išeivijoje (JAV) J. R. Butkus
Torontas (Kanada) V. Pūtvio kuopos vadas V. Pečiulis

Viršelio autorė: Rūta Ablo-Dūdo

Leidėjas: Lietuvos šaulių sąjunga
facebook.com/sauliusajunga.lt

Adresas: Laisvės al. 34, LT-44240 Kaunas, Lietuva.
el. p. redakcija@sauliusajunga.lt

Kasdienės naujienas apie Lietuvos šaulių sąjungą
skaitykite oficialiame tinklalapyje www.sauliusajunga.lt

Redakcijos nuomonė nebūtinai sutampa su autorių
nuomone. Rankraščiai negražinami ir nerecenzuojami.

Dėl spaudos broko kreiptis į spaustuovę.
Spausdino UAB „JUDEX SPAUDA“
Europos pr. 96C, LT-46351, Kaunas

Projektą „Stipri valstybė – kritinio proto ar mąstymo diktatūros
dilema“ (straipsniai: „Kritinio mąstymo įrankiai dezinformacijos
sraute“, „Pilietinis ugdymas – pamatas šviesiam rytojui?“,
„Pabėgti negalima pasilikti. Kablelio problema“, „Lietuvių
likimas Latimerio (JAV) angliakasių streiko metu“) remia
Spaudos, radijo ir televizijos rėmimo fondas.

2022 m. skirta 6000 eurų.

RINKTINĖS VADŲ PASIKEITIMO CEREMONIJA

„Trimito“ informacija

NUOTRAUKA: Vaidotas Okulič-Kazarinas

Balandžio 1 dieną Taikomosios dailės muziejaus kiemelyje įvyko Karaliaus Mindaugo šaulių 10-osios rinktinės vadų pasikeitimo ceremonija. Nuo 2019 metų rinktinę vadovavęs mjr. Mindaugas Sakalauskas iškilmingoje ceremonijoje atsisveikino su rinktinės šauliais ir rikiuotės metu perdavė rinktinės kovinę vėliavą naujai paskirtam vadui – mjr. Mindaugui Miliui.

1. Karaliaus Mindaugo šaulių 10-osios rinktinės vadų pasikeitimo ceremonija. Iš kairės: mjr. Mindaugas Sakalauskas, mjr. Mindaugas Milius, plk. Albertas Dapkus.

1

Renginyje dalyvavo Lietuvos šaulių sąjungos vadas plk. Albertas Dapkus, Lietuvos šaulių sąjungos vado pavaduotojas ats. mjr. Židrūnas Šadauskis, vado pavaduotojas-jaunųjų šaulių vadas Tadas Venskūnas, rinktinių vadai, Vilniaus miesto meras Remigijus Šimašius, Lietuvos kariuomenės Strateginės komunikacijos direktorius plk. Gintaras Koryzna, KASP 8-osios rinktinės vadas plk. ltn. Vaidotas Šidlauskas, Vilniaus Pasienio rinktinės vadas Darius Škarnulis, Policijos atstovai.

Pastarieji metai, sutapę su rinktinės vado mjr. M. Sakalausko tarnyba, buvo sudėtingi ir kupini iššūkių: pandemija, migrantų krizė, prasidėjęs karas Ukrainoje. Kai valstybei reikėjo pagalbos, šauliai stojo nedvejodami, kartu mokėsi ir vykdė jiems paskirtas užduotis, savanoriškai atsiliepė į kvietimus padėti. „Tvyrant baimei ir nežinomybei, šauliai vieni pirmųjų stojo į padedančiųjų gretas. Išskirtiniai šaulių broožai yra valia ir motyvacija. Ukrainos pavyzdys rodo, kad motyvacija ir susitelkimas yra esminiai veiksniai kovojant už laisvę, todėl žinau ir tvirtai tikiu, jeigu už laisvę reikės kovoti mums, šauliai bus pirmieji, kurie rems Lietuvos kariuomenę ir sąjungininkus, saugos jų užnugarį arba stos petys petin kautis už laisvę kartu“, – atsisveikindamas su šauliais kalbėjo mjr. M. Sakalauskas. Naujajam rinktinės vadui jis linkėjo būti tiltu, jungiančiu šimtus skirtingų šaulių, turinčių savų idėjų, kurios skirtos tam pačiam tikslui – stiprinti šalies saugumą ir šaulių pasirėngimą.

Už sąžiningą ir uolią tarnybą padėkojęs trejus metus Karaliaus Mindaugo 10-ajai rinktinę vadovavusiam mjr. M. Sakalauskui, Lietuvos šaulių sąjungos vadas rinktinės kovinę vėliavą perdavė mjr. M. Miliui ir palinkėjo sėkmės tęsiant jau pradėtus darbus bei generuojant naujas idėjas Šaulių sąjungos labui.

„Pasibaigus mano pirmajai rinktinės vado kadencijai, mano šauliška veikla nesustojo. Kartu su kitais šauliais šimtus valandų praleidau budėdamas COVID ligoninėse, patikros postuose, patruliuodamas su policija, savo atostogas leidau jaunųjų šaulių stovyklose, vedžiau daugybę pratybų, seminarų ir paskaitų, dalyvavau rinktinės ir LŠS centro valdybų veikloje, parengiau keletą LŠS aktualių teisės aktų projektų, beveik kasdien lankiausi rinktinėje ir pagal išgales prisidėjau organizuojant renginius, tad apie šiandienos rinktinės gyvenimą, problemas ir pasiekimus žinau ne iš pasakojimų, o iš asmeninės patirties. Šiandien į rinktinę ateinu ne su gairėmis, o su konkrečia trejų metų veiklos programa“, – sakė mjr. M. Milius.

Mjr. M. Milius Karaliaus Mindaugo šaulių 10-ajai rinktinę vadovavo nuo 2015 iki 2018 metų, vėliau karjerą tęsė Nacionalinio kibernetinio saugumo centre. Ne kartą tarnybos metu skatintas padėkomis, garbės raštais ir vardinėmis dovanomis. x

IŠEIVIJOS ŠAULIŲ VĒLIAVA NAUJO VADO RANKOSE

„Trimito“ informacija
NUOTRAUKOS: Lietuvos šaulių sąjungos
išėivijoje archyvo

2022 metų balandžio 9 dieną Pasaulio lietuvių centre Lemonte įvyko Lietuvos šaulių sąjungos išėivijoje XXII visuotinis dalinių suvažiavimas, kurio metu buvo renkamas Lietuvos šaulių sąjungos išėivijoje vadas.

1. Lietuvos šaulių sąjungos vadas plk. Albertas Dapkus lanko Lietuvos šaulių sąjungos išėivijoje šaulius.

Julius Rūtenis Butkus, Lietuvos šaulių sąjungai išėivijoje vadovavęs tris kadencijas, perdavė Sąjungos vėliavą Ovidijui Bernatoniui. Išrinktas vadas pabrėžė, kad labai svarbu gerinti ir stiprinti tarpusavio išėivijos šaulių ryšius, puoselėti tas pačias šauliškas tradicijas ir stiprinti lietuviškumą išėivijoje. „Be abejo, stengsimės palaikyti glaudesnius ryšius su lietuvių bendruomene ir kitomis organizacijomis, toliau glaudžiai bendrausime su šauliais Lietuvoje. Su vado pareigomis ateina ir didelė atsakomybė, bet kiekvienas šaulys turi jausti tokią pat atsakomybę būdamas organizacijos nariu“, – sakė O. Bernatonis.

Naujai išrinktas vadas O. Bernatonis nuo 1989 metų rugsėjo 3 dienos yra Lietuvos šaulių sąjungos šaulys, LŠS atkūrimo iniciatyvinės grupės narys, buvo LŠS Centro Valdybos narys, Kauno šaulių rinktinės vadas. Nuo 2000 metų gyvena Jungtinėse Amerikos Valstijose, aktyviai palaiko ryšius su Lietuvos šauliais. Nuo 2021 metų yra jūrų šaulių kuopos „Klaipėda“ šaulys.

Suvažiavime dalyvavo išėivijos šauliai iš Čikagos (IL), Detroito (MI), Los Andželo (CA) ir Floridos, taip pat Lietuvos šaulių sąjungos vadas plk. Albertas Dapkus, Vlado Putvinskio-Pūtvio klubo prezidentas Stasys Ignatavičius ir kiti svečiai iš Lietuvos ir Čikagos.

Delegacija iš Lietuvos taip pat apsilankė Lituaniistikos tyrimo ir studijų centre (LTSC)

1

Čikagoje. LTSC tarybos pirmininkas dr. Robertas Vitas supažindino su centro veikla bei sukauptu pasaulio Lietuvių archyvu bei organizavo diskusiją su Amerikos Legiono atstovais (*American Legion Don Varnas Post 986*).

Čikagos lietuvių jaunimo centre valdybos pirmininkė Kristina Lapienytė pristatė centro veiklą ir aprodė turimą infrastruktūrą. Čikagos lietuvių jaunimo centras buvo įkurtas 1957 metais lietuvių jėzuitų iniciatyva. Jo kūrimą rėmė garbės komitetas, kurį sudarė vyskupas V. Brizgys, Lietuvos konsulas Čikagoje P. P. Daužvardis, Čikagos lietuviškųjų parapijų klebonai ir apie 20 lietuvių organizacijų pirmininkų.

LR generaliniame konsulate Čikagoje Sąjungos vadas susitiko su Generaline konsule Sigrida Mulevičiene.

Lietuvos šaulių sąjunga išėivijoje yra lietuvių tautinė, kultūrinė, savanoriška organizacija, puoselėjanti ir skatinanti lietuvių patriotizmą išėivijoje.

Lietuvos šaulių sąjunga išėivijoje bendrauja su šauliais Lietuvoje, remia lietuviškumą skatinančius darbus, ypatingą dėmesį skiria lietuviškumo išlaikymui tarp lietuviškojo jaunimo išėivijoje. Stengiasi remti LŠS ir išlaikyti bei stiprinti meilę, pagarbą savajai kilmei ir kalbai. x

2

2. Julius Rūtenis Butkus perduoda Sąjungos vėliavą naujai išrinktam Lietuvos šaulių sąjungos išėivijoje vadui Ovidijui Bernatoniui.

2

KLAIPĖDOJE PRISIEKĖ NAUJI NARIAI

„Trimito“ informacija
NUOTRAUKA: Robertas Dveržekas

Klaipėdos pilieviams prieigose balandžio 9 dieną įvyko Vakarų (jūros) šaulių 3-iosios rinktinės organizuojama iškilminga šaulių priesaikos ceremonija, kurios metu daugiau nei 300 žmonių prisiekė Lietuvai.

3

Skelbti šaulio priesaikos Lietuvos Respublikai žodžius buvo pakviestas Lietuvos kariuomenės kūrėjas savanoris, Vakarų (jūros) šaulių 3-iosios rinktinės šaulys dim. plk. lt. Leonas Stonkus.

Ceremonijoje dalyvavo Lietuvos šaulių sąjungos koviniai šauliai, Lietuvos kariuomenės Lietuvos didžiojo etmono Jono Karolio Chodkevičiaus pėstininkų brigados „Žemaitija“ padalinių būriai, Lietuvos kariuomenės savanorių pajėgų Žemaičių apygardos 3-iosios rinktinės būrys, Klaipėdos įgulos dalinių vadai, Lietuvos šaulių sąjungos vado pavaduotojas ats. mjr. Židručius Šadauskis, šaulių artimieji ir svečiai.

Stovėdamas prieš išsirikiavusių minią, rinktinės vadas pabrėžė, kad didžiuojasi visais čia susirinkusiais ir savo noru nusprendusiais prisidėti prie tėvynės gynimo, jos stiprinimo.

Ceremonijos metu buvo pagerbta Lietuvos Respublikos valstybinė ir Vakarų (jūros) šaulių trečiosios rinktinės kovinė vėliava, padėta gėlių prie 1923 metų Sukilėlių paminklo Klaipėdos skulptūrų parke ir prisiminti šauliai, kurie dalyvavo prijungiant Klaipėdos kraštą prie Lietuvos.

Po renginio vyko karinės technikos ir ginklų paroda. x

1. Priesaika Tėvynei – reikšmingas sprendimas ir įsipareigojimas.

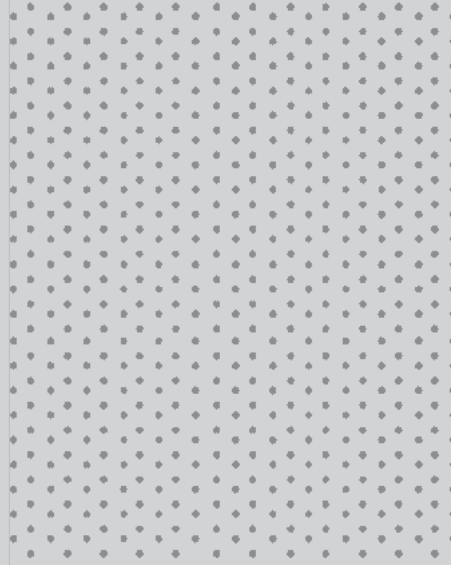
R (RESPIRATION): KVĖPAVIMAS

TEKSTAS: Neringa Radžiūnaitė

Po to, kai gausus kraujavimas sustabdytas, kvėpavimo takai atviri, svarbu pasirūpinti kvėpavimu. Pirmiausia patikrinama, ar sužeistasis kvėpuoja vertinant 3 pagrindinius taškus. Klausantis kvėpavimo garsų, kurie gali būti nuo įprastų iki nenormalių. Taip pat pridėjus ausį turi būti jaučiamas iškvėpiamas oras. Ir galiausiai turime matyti kvėpavimo judesius, kurie geriausiai stebimi apnuoginus krūtinės ląstą ir vertinant, ar vienodai ji pasikelia ir nusileidžia. Krūtinės ląsta čiupiama tam, kad būtų įvertinti šonkaulių lūžiai, stipriai nespaudžiama, o pajautus patologiją toliau netikrinama.

Didžiausią pavojų gyvybei kelia pneumotoraksas (oro susikaupimas aplink plaučius). Dažniausiai šią būklę sukelia kiaurinis krūtinės ląstos sužeidimas, dėl kurio oras patenka į pleuros ertmę (erdvę tarp šonkaulių ir krūtinės ląstos viduje esančių plaučių bei širdies). Čia susikaupęs oras išlygina slėgį aplinkoje ir pleuros ertmėje, todėl plautis subliūkšta ir nedalyvauja kvėpavime, be to, suspaudžiami gyvybiškai svarbūs organai. Laiku nenustatytas toks sužeidimas greitai baigiasi mirtimi. Pradžioje pneumotoraksas pasireiškia dusuliu, oro trūkumu, apsunkintu kvėpavimu, o jam progresuojant sužeistasis jaučiasi vis blogiau, kvėpuoti darosi vis sunkiau, atsiranda mirties baimė, galiausiai netenkama sąmonės ir mirštama.

Jei oras įkvėpimo metu per žaizdą gali patekti į krūtinės ląstos vidų ir iškvėpiant iš ten pasišalinti, pneumotoraksas vadinamas atviru [angl. *Sucking Chest Wound*]. Visais atvejais, jei nukentėjęs patyrė sužeidimą į liemenį (bet kur kūne nuo bambos iki kaklo), būtina nedelsiant užsandarinti šią žaizdą uždėdant išorinę plaštakos pusę [kad turėtumėte laisvus pirštus tolesnėms manipuliacijoms, priemonėms išplėsti iš pakuotės ir pan.] ir iškvėpimo metu užklijuojant specialų okliuzinį krūtinės ląstos tvarstį [angl. *Chest Seal*]. Jei sužeistasis nesąmoningas, kad maksimaliai iškvėptų, kumščiu paspauskite viršutinę pilvo dalį. Optimalu, kad tvarstis turėtų vienos krypties vožtuvą

susikaupusiam orui pasišalinti. Būtina kruopščiai apžiūrėti, ar nėra išėjimo žaizdos, kurią taip pat reikia užklijuoti, kad oras nepatektų į krūtinės ląstą.

Neturint pramoninio tvarsčio, paprasčiausias improvizuotas okliuzinis tvarstis – pakankamo dydžio [uždengianti bent po 5 cm nuo žaizdos] sandari plėvelė, pavyzdžiui, plastikinė tvarsliaivos ar sauso maisto pakuotė. Plačiu pleistru ar lipnia juosta prilipdykite ją prie odos iš visų keturių pusių.

Jei oras negali pasišalinti ir pleuros ertmėje kaupiasi, spaudimas pažeistoje krūtinės ląstos pusėje didėja žaibiškai, trinka kvėpavimas ir širdies veikla. Toks pneumotoraksas vadinamas įtampos, vožtuvinis arba ventilinis, nes žaizda veikia kaip vožtuvas – įkvėpiant orą įleidžia, o iškvėpiant sulaiko [angl. *Tension Pneumothorax*]. Įtampos pneumotorakso požymiai labai vėlyvi ir nepatikimi taktinėje situacijoje. Jį būtina įtarti kiekvieno kiaurinio krūtinės ląstos sužalojimo atveju, jei oro trūkumas progresuoja labai greitai.

Gali padėti okliuzinio tvarsčio laikinas atklėjimas, krešulių išvalymas ir susikaupusio oro išleidimas. Jei to neužtenka, reikalinga skubi krūtinės ląstos dekompresija išleidžiant orą adata ir kateteriu arba drenuojant pleuros ertmę, ką gali atlikti tik to apmokytas pagalbos teikėjas.

OKLIUZINIO KRŪTINĖS LĄSTOS TVARSCIO UŽDĖJIMAS

1. Atidenkite įėjimo žaizdą:

atsekite rūbus, ekipuotę, nuvalykite kraują aplink žaizdą, kad tvarstis geriau priliptų, užklijuokite orui nelaidų tvarstį iškvėpimo metu [jei žmogus nesąmoningas, paspauskite kumščiu diafragmą, kad jis iškvėptų].

SVARBU: nesistenkite nuplėšti prie žaizdos prilipusių drabužių (geriau juos apkirpkite), nes galite pažeisti jau susidariusius krešulius ir paskatinti kraujavimą.

2. Patikrinkite išėjimo žaizdą:

pasodinkite arba paverskite sužeistąjį ir apžiūrėkite nugarą, jei reikia pašalinkite drabužius.

SVARBU: tamsioje aplinkoje ar pastate čiupkite pirštų galais braukdami, taip pajausite esančias žaizdas.

3. Sutvarkykite žaizdą, kaip aprašyta aukščiau.

4. Guldykite ant sužeisto šono arba palikite pusiau sėdimoje padėtyje, kaip sužeistajam patogiau.

SVARBU: jei žmogus sąmoningas, jis gali norėti užimti vienokią ar kitokią padėtį, kuri jam patogi, todėl nemėginkite jo per prievartą guldyti ar sodinti.

5. Sekite, ar neblogėja kvėpavimo funkcija:

stebėkite, kaip sužeistasis kvėpuoja, ar neblogėja bendra būklė, tikrinkite, ar tvarstis neatsiklijavo ir nepraleidžia oro, esant reikalui vėl iš naujo atklijuokite tvarstį, išvalykite iš žaizdos krešulius ir iškvėpimo metu vėl užklijuokite.

SVARBU: kvėpavimas neatsistatys iškart užklijavus okliuzinį tvarstį, tam reikia laiko, todėl būtinas nuolatinis sužeistojo būklės stebėjimas ir kas 10–15 min. parametų fiksavimas sužeistojo kortelėje. x

ŠAULIAI TURI MOKĖTI SUTEIKTI PAGALBĄ

1. Šauliai mokosi taktinėje aplinkoje suteikti pagalbą.

2. Komandinis darbas netikėčiausiose situacijose - labai svarbus.

TEKSTAS IR NUOTRAUKOS: Julija Garnytė

Pirmąjį balandžio sekmadienį baigėsi ketvirtasis ir paskutinis šaulio-gelbėtojo mokymų savaitgalis. Dar sausio pabaigoje prasidėjęs kursą savanoriškai organizavo iniciatyvūs Vytauto Didžiojo 2-osios rinktinės šauliai.

5

SAVAITGALIAIS – MOKYTIS

„Jei mokomės šaudyti ir veikti taktinėje aplinkoje, pirmiausia turime mokėti suteikti medicininę pagalbą“, – visus šaulius nuolat motyvuoja Vytauto Didžiojo 2-osios rinktinės Štabo aptarnavimo kuopos Medicinos būrio 3-iojo skyriaus vadas Rimas Žilinskas.

Norėdami įgyti praktinių pirmosios medicinos pagalbos teikimo įgūdžių savo laisvalaikį savaitgaliais į šaulio-gelbėtojo kursą iškeitė dvylika Vytauto Didžiojo 2-osios rinktinės šaulių. Kai kurie iš jų kasdienybėje nuolat susiduria su medicina, kiti pasiskaito apie tai internete, tretį pirmą kartą girdėjo apie pirmosios medicinos pagalbos teikimo algoritmus.

Pirmas dvi mokymų dienas skyrė teoriniams taktinės medicinos aspektams,

1

kitus tris savaitgalius šauliai nuolat tobulino žinias ir įgūdžius praktinėse situacijose, kai paruošti „sužeistieji“ su muliažuotomis žaizdomis, suformuota šaulių komanda imituoja išėjimą į užduotį ir turi išgelbėti komandos draugą.

Be šaulių savanorių instruktorių, kurie anksčiau yra baigę taktinės medicinos mokymus, du savaitgalius su kursantais dirbo kviestinė taktinės medicinos specialistė-instruktorė.

Daug dėmesio mokymuose skirta skirtingų situacijų parengimui, nes niekas negali žinoti, kokiomis sąlygomis tektų gelbėti gyvybes realaus karinio konflikto metu. Kursantai turėjo teikti medicininę pagalbą tiek pastato viduje, tiek miške, tiek atviroje pievoje ar pastato griuvėsiuose. Kai kurios situacijos vyko tamsoje, kartais matomumui trukdė dūmai.

„Buvo labai įdomu praktikuotis įvairiose gelbėjimo situacijose su specialiaisiais efektais“, – įspūdziais dalijosi šaulys Mantas Petraitis.

Keliamas triukšmas taip pat kūrė nekomfortišką aplinką. Tačiau, pasak kursantės Evelinos, „pasitikėjimo savimi ir saugumo jausmas nesuformuojamas esant komforto zonoje. Šaulio gelbėtojo kurse įveiktos stresinės situacijos padėjo sugriauti savo pačios nusistatytus stereotipus dėl savo galimybių ribotumo esant būtinybei suteikti pirmąją medicininę pagalbą“.

„Buvo labai įdomu praktikuotis įvairiose gelbėjimo situacijose su specialiaisiais efektais“, – įspūdziais dalijosi šaulys Mantas Petraitis.

GYVYBĘ GELBSTINTIS TURNIKETAS

„Aukštai ir tampriai“, – pagrindinė ir dažniausiai taktinės medicinos mokymuose kartojama frazė. Kiekvienas, nors kartą ją išgirdęs, visam laikui įsimena – reikia kuo greičiau ant galūnės uždėti turniketą, norint sustabdyti masyvų kraujavimą.

Turniketas – pagrindinė žmogaus gyvybę išgelbėti galinti priemonė, nes dažniausia trauma karo lauke yra būtint masyvus kraujavimas. Kursantai po pirmo mokymų savaitgalio nebeskaičiavo, kiek kartų turniketą užsidėjo sau ar uždėjo komandos draugui.

Iš pradžių visi treniravosi komfortiškomis sąlygomis, bandydami įgusti uždėti turniketą per kritiškas 40 sekundžių. Vėliau šauliams-gelbėtojams teko patirti, ką reiškia stabdyti kraujavimą sušalusiomis, šlapiomis nuo dirbtinio kraujo rankomis, taip pat tamsoje ar su sutrikdyta koordinacija po fizinių pratimų. Tinkamai uždėjus turniketą ant sveikos galūnės jaučiamas labai stiprus skausmas, todėl šauliai galėjo tik įsivaizduoti, ką reikštų turniketą dėti ant sužalotos ar nutrauktos galūnės.

DAUG PRAKINIŲ SITUACIJŲ

Tinkamu turniketo panaudojimu pagalba sužeistajam nesibaigia. Traumų ir sužalojimų yra pačių įvairiausių – lūžiai, nudegimai, kvėpavimo sutrikimai, vidiniai kraujavimai. Kaip teikti pagalbą skirtingais atvejais, vienas kitam išbandė ir šauliai.

Žaizdos sutvarstytos, krūtinės ląsta patikrinta ir užklijuoti okliuziniai tvarščiai, galūnių ir dubens lūžiai imobilizuoti, atviri kvėpavimo takai užtikrinti įkišus nazofaringinį vamzdelį, gyvybiniai rodikliai – pulsas ir kvėpavimo dažnis – taip pat įvertinti. Instruktoriai ilsėtis neleido, situacijose sužeistųjų būklė greitai keitėsi, taip vertinant šaulio-gelbėtojo gebėjimą persiorientuoti.

Kursantai ne tik turėjo sutvarkyti akivaizdžias „sužeistųjų“ traumas, bet ir įsitikino, kaip svarbu sužeistąjį apsaugoti nuo sušalimo. Užteko dešimt minučių pagulėti ant šaltos pavasarinės miško žemės ar betoninių grindų ir kursantams neberekėjo vaidinti – buvo šalta iš tiesų. Instruktorių prižiūrimi jie išbandė ir tolesnės medicinos pagalbos fazės elementus – leisti vaistus į raumenį, įkišti kateterį į veną ir prijungti infuzinę sistemą su fiziologiniu tirpalu. Kai kurie šauliai pirmą kartą rankose laikė adatą, bet baimės nugalėjo ir užduotis įvykdė.

„Šaulio-gelbėtojo kursas iš tiesų labai maloniai nustebino – tiek daug žinių ir praktinių situacijų“, – gyrė kursantė šaulė Ugnė Mikelionytė.

IR TAIKOS, IR KARO ATVEJU

Šaulio-gelbėtojo kurse, be medicininių įgūdžių, ypač akcentuotas puikus komandinis darbas netikėčiausiose situacijose. Juk suprantame, kad vienas lauke – ne karys.

Tad ir gelbėdami sužeistą šaulį ar karį kursantai privalėjo bendrauti su komanda ir jos paskirtu vadu. Nors pirmas mokymų dienas sekėsi sunkiau, vėliau šauliai sėkmingai bendradarbiavo, vertino besikeičiančią situaciją, perdavė informaciją vieni kitiems. Tai leido sėkmingai išlaikyti saugią aplinką, kol sužeistajam teikiama pagalba, ir organizuoti evakuaciją neštuvais.

„Esu dėkinga už galimybę dalyvauti šiame kurse, kur įgijau ne tik taktinės medicinos žinių, bet ir dar labiau įsitikinau, koks svarbus komandinis darbas, kaip svarbu pasitikėti šalia esančiu ir stengtis nenuvilti vienas kito“, – mokymus vertino šaulė Milda Sutkuvienė.

„Šaulys visada turi būti pasiruošęs bet kokiems atvejams – juk nežinai, kada ir kam gali prireikti pagalbos. Traumų pasitaiko ir buityje, kasdieniame gyvenime, o dažnai žmonės išsigąsta, supanikuoja, nežino, kaip elgtis – nuo to tik blogiau nukentėjusiajam. Tokie mokymai ne tik suteikia medicininių žinių, bet ir ugdo žmogaus nuovoką, organizuotumą. Šauliai turi mokėti suteikti pagalbą tiek taikos, tiek karo atveju“, – sako R. Žilinskas, medicinos būrio trečiojo skyriaus vadas. x

KOVINIAI ŠAULIAI LAUKO TAKTIKOS PRATYBOSE

TEKSTAS: Dovilė Pukertaitė
 NUOTRAUKOS: LŠS archyvo

Lietuvos šaulių sąjungos koviniai šauliai balandžio 8–10 dienomis Rūdininkų poligone vykusiose Karaliaus Mindaugo šaulių 10-osios rinktinės Kovo būrio kovinių šaulių lauko taktikos pratybose, kuriose dalyvavo ir Vytauto Didžiojo šaulių 2-osios rinktinės kovinių šaulių būrys, tobulino ne tik individualius ir kolektyvinius įgūdžius, bet ir gerino sąveiką tarp rinktinių kovinių būrių. „Bendradarbiavimas tarp skirtingų rinktinių kovinių padalinių yra ypač svarbus, nes niekada nežinai kada ir kaip reikės vieniems kitų pagalbos“, – sakė Kovo būrio vadas Simonas. Pratybų organizatoriai stengėsi sudaryti kiek įmanoma realesnes sąlygas, kad šauliai galėtų pajusti ir įsivertinti savo pasiruošimą bei sugebėjimus valdyti šaunamuosius ginklus, atlikti kovinius veiksmus, kai trūksta poilsio, iškyla vis naujos netikėtos, stresinės situacijos.

1

1. Kliūtis saugu įveikti, kai esi dengiamas kolegų.
2. Tinkama maskuotė – svarbi pratybų dalis.
3. Šauliai įvertino savo gebėjimus – kovinis šaudymas po aktyvios pratybų fazės – iššūkis ne vienam.

6

PASIRUOŠIMAS PRATYBOMS

Pratybos vyko tris dienas, tačiau tai tik ledkalnio viršūnė. Pasiruošimas tokio pobūdžio mokymams trunka kur kas ilgiau. Likus savaitei iki pratybų, užduoties vykdymo grupė gavo įsakymą su aiškia užduotimi – neutralizuoti sunkiai prieinamus priešo logistikos objektus, kurie užtikrina priešo logistines grandines. Darbas prasidėjo. Užduoties vykdymo grupės vadai ir jų pavaduotojai ėmėsi spręsti užduočių, o pats pratybų planavimo kompleksškumas stipriai išsiplėtė operaciją planuojant, derinant tarp Vilniaus ir Kauno kovinių šaulių. Skyrių vadai turėjo galvoti plačiau – svarbus tinkamo pasiruošimo akcentas – reikiamų resursų įvertinimas, poreikis ir galimybės turėti tai, ko reikės.

„Kasmetės kovinių šaulių pratybos „Juodasis vanagas“ iš pavasario buvo nukeltos į rudenį, o šauliai jau buvo rezervavę savo savaitgalį, todėl imtasi iniciatyvos organizuoti šias lauko taktikos pratybas. Laiko pasiruošimui buvo nedaug. Nepaisant to, Vilniaus ir Kauno rinktinių štabai surėmė pečius ir operatyviai reagavo į situaciją: buvo parengti pratybų įsakymai, rezervuotas poligonas, šaudykla ir pasirūpinta visu materialiniu aprūpinimu“, – apie pasiruošimo subtilybes pasakojo Karaliaus Mindaugo šaulių 10-osios rinktinės vadas mjr. Mindaugas Milius, kuris taip pat pastebėjo, kad kovinių šaulių ekipuotė šaulio tarnybai įsigyti ginklai ir naudojama įranga parodo aukštą šaulių motyvaciją ir sukuria plačias galimybes.

PATIRTYS IR PAMOKOS, KURIAS REIKĖS IŠMOKTI

Kad būtų suteikta realistiškumo, pratybų organizatoriai jų scenarijų sudėliojo taip, kad koviniai šauliai pajustų, ką reiškia išlikti budriam, nors ir trūksta miego. Priešiškas pajėgas imitavusi grupė stengėsi nuolat palaikyti įtampą ir sukelti nežinomybę. „Kaip ir pridera kovinių šaulių pratyboms, sėkmingai įvykdžius užduotį, vyko kovinis šaudymas tiek trumpais, tiek ilgaisiais šaunamaisiais ginklais – tai leido šauliams pajauti, ką reiškia kovinis šaudymas, kai esi fiziškai pavargęs ir tinkamai nepailsėjęs“, – pasakojo Kovo būrio kovinių šaulių būrio vadas Simonas.

Pratybų metu šauliai naudojo asmeninius ginklus šaulio tarnybai, Šaulių sąjungos išduotus šaulių ginklus, balistinius šalmus, šarvines liemenes su plokštėmis, t. y. stengėsi maksimaliai imituoti realias kovinių veiksmų aplinkybes.

„Dirbti kartu ir kalbėti viena kalba – labai svarbu. Šauliai turi būti vienas didelis kumštis, todėl tokios iniciatyvos, kai kviečiamos kitos rinktinės prisijungti, yra labai svarbios. Ne paslaptis, kad šauliai dažniau pratybas vykdo tik savo padalinuose, dėl to kyla tam tikras nesusikalbėjimo pavojus, kai šauliai dalyvauja pratybose su kitų rinktinių šauliais. Labai gerai, kad Vilniaus šauliai pakvietė prisijungti Kauno kovinius šaulius, nes jau šiose pratybose pamatėme, ką tarp rinktinių būrių reikia tobulinti, kokių problemų kyla. Tačiau viską galima lengvai išspręsti, tik reikia daryti, matyti, ko trūksta, ir apie tai kalbėtis. Nė neabejoju, kad kitoms bendroms pratyboms rinktinių padaliniai bus padarę išvadas ir geriau pasiruošę bei pasimokę iš klaidų“, – mintimis dalijosi Kauno kovinių šaulių būrio vadas Justinas.

Pratybos ir mokymai yra gera proga pamatyti taisytinas vietas, kurios toliau tobulinamos šauliams organizuojamose pratybose. x

PAVOJAUS SIGNALAI (3): MIŠKAS

TEKSTAS IR NUOTRAUKOS:

Gabrielius E. Klimenka
Eduardas Klimenka
#KlimEndka

Šiame numeryje pristatome pavojaus signalus, kuriuos tu gali panaudoti nutikus nelaimei miškingoje vietovėje. Visi šie signalai turi būti pateikiami taip, kad būtų aiškiai, iš toli ir aukštai matomi.

Prireikus pasinaudoti pavojaus signalu pradžioje apžiūrėk savo daiktus, gal rasi veidrodėlį, žibintuvėlį, švilpuką, ryškių spalvų rūbą ir pan., nes visa tai gali padėti signalizuojant. Dienos metu taip pat galima signalizuoti dūmais, tam tarp savo daiktų reikės turėti ugnies žiebigimo priemonių.

GARSINIAI SIGNALAI

Visi garsiniai ar vizualiniai signalai turi būti aiškūs ir gerai matomi / girdimi, reikia būti tikram, kad paieškos komanda ar atsiktinins stebėtojas suvoks, jog mato ar girdi pavojaus signalą, o ne šiaip laužą, saulės zuikučių blykčiojimą ar girdi vienkartinį švilptelėjimą. Tad signalus pravartu perduoti konkrečiu periodiškumu. Jei šauki, stenkis, kad šūksniai būtų tam tikru dažnumu, pavyzdžiui, tris kartus riktelėjau, tyliu 10 sekundžių, tuomet vėl tris kartus rikteliu. Šiuo atveju pauzės tarp rėkimų yra skirtos ir tam, kad pats galėtum išgirsti, jei gelbėtojai bandys tau signalizuoti atgal.

7

Pasiklydus miške rėkimas yra pats paprasčiausias būdas prisišaukti pagalbos. Tačiau čia reikia atkreipti dėmesį į kai kuriuos niuansus. Aukštas balsas girdisi toliau nei žemas, todėl moteris paprastai turi daugiau galimybių būti išgirsta nei vyras. Šaukiant dauboje, jos šlaitai blokuoja garso bangas, tad už kalvelės esantis žmogus tavęs neišgirs, net jei atstumas bus nedidelis. Tad šaukiant pagalbos pravartu palypėti aukščiau, tuomet tave iš toliau girdės. Balsą reikia patausoti, nes net ir šiltu oru nuo rėkimo galima gana greitai užkimti. Kad taip nenutiktų, geriau naudoti švilpuką. Jis girdisi maždaug triskart toliau nei rėkiančiojo balsas. Jei švilpuko neturite, reikia mokėti švilpti be jo arba gebėti pasidaryti švilpuką iš parankinių priemonių, pavyzdžiui, iš riešuto kevalo.

Svarbu atkreipti dėmesį į miško dydį. Dideliame miške, kur nors sengirėje, yra maža tikimybė sutikti žmonių, vadinasi, patausodami jėgas keliaujame ten, kur esama žmogaus buvimo pėdsakų, tokioje vietoje didesnė tikimybė prisišaukti pagalbą. Žinoma, Lietuvoje sudėtinga rasti gūdų mišką, kuriame nesutiktume žmonių, ypač šiltuoju metų laiku, tačiau šaltuoju metų laiku net ir netoli gyvenvietės esančiame miške jau gali būti sudėtinga prisišaukti pagalbos.

Jei naudojame švilpuką, tuomet yra keli algoritmai, kuriuos būtų naudinga žinoti:

I. paskiri triukšmingi garsai su maždaug minutės tarpais.

II. Šešių garsinių signalų grupė su dešimties sekundžių pauze tarp jų.

III. Nuolatinis triukšmas, kuris yra efektyvus, kai jau žinai, kad tavęs ieško ir tau tereikia kelti triukšmą, kad gelbėtojai lengviau aptiktų tavo vietą.

SIGNALINIAI LAUŽAI

Degdamas laužą nepamiršk saugumo, na, kad vietoje signalizavimo nereikėtų gelbėtis nuo miško gaisro. Laužą derėtų įkurti gerai matomoje vietoje. Svarbu, kad signalinis laužas būtų atviroje vietovėje, kur jis būtų matomas iš visu pusių. Geriau laužą kurti ant kalvos, o ne dauboje. Nuo kalvos jis bus regimas gana toli ir iš bet kurios pusės. Na, čia turbūt aiškinti nereikia, kad turėsi šilumos, bet kaip signalinis laužas jis niekam tikęs. Aukštumoje įrengtas laužas nakties metu gali būti regimas ir už 20 kilometrų.

Tarptautinėje pavojaus signalų sistemoje gelbėjimo prašymu yra laikomi trys laužai, vienas nuo kito nutolę maždaug trijų metrų atstumu. Tokie laužai gali būti sudėlioti arba į vieną liniją, arba trikampiui, t. y. kiekvienas laužas būtų menamo trikampio kampe. Laužų trikampis, kurio kraštinės būtų bent jau 20 metrų, nurodo sraigtasparniams nusileidimo vietą (ji turėtų būti laužų centre). T forma sudėliotas laužas nurodo gelbėjimo lėktuvams vietą, kurioje galima saugiai nusileisti.

Laužas kaip šviesos signalas tinka naktį – tad reikėtų naudoti sausas malkas. Dieną kaip dūmai – tad tokiu atveju praverstų sausi lapai ir žolė, drėgna mediena, celofanas, plastmasė, automobilinis tepalas ar sena padanga, deja pastarųjų pilni miškai. Svarbu atkreipti dėmesį į laužo dydį: kuo jis didesnis, tuo sunkiau jį prižiūrėti, tad kartais geriau keli nedideli laužai nei vienas didelis.

VEIDRODĖLIS IR ŽIBINTUVĖLIS

Veidrodėlio ir žibintuvėlio naudojimo principas panašus, tik pirmasis naudojamas saulėtą dieną, o antrasis naktį. Tikslas – šviesti į lėktuvo ar gelbėtojų pusę. Veidrodėliu nukreipiame saulės zuikutį į gelbėtojų pusę ir sukiodami aukštyn žemyn signalizuojame. Veidrodėlio spindesys regimas iš gana toli. Neturint veidrodėlio galima panaudoti foliją,

stiklo šukę, uždengtą iš vidinės pusės, užtemdytą telefono ekraną ir pan. Žinoma, šie kurs gerokai blankesnį saulės zuikutį, bet tai geriau nei nieko. Žibintuvėlj naudojame naktį. Jį derėtų arba judinti, arba, dar geriau, trumpam pridenginėti. Mirganti švieselė labiau atkreipia dėmesį nei vienodai šviečianti. Naudojant žibintuvėlj svarbu skleisti baltą šviesą, neapdengtą jokiais filtrais, nes žalios ar raudonos spalvos filtras paslepia žibintuvėlio šviesą. Žinoma, taktinėje situacijoje tai didelė pagalba maskuojantis, tačiau bandant išgyventi tai gali būti pražūtinga. Panašiu principu galima naudoti ir signalinį fakelą, jis nakties metu taip pat regimas iš gana toli. Tiek žibintuvėliu, tiek veidrodėliu galima signalizuoti Morzės abėcėlės raides, jei jas moki.

112

Jei pasiklydai miške, tačiau turi telefoną, galima bandyti išeiti pasitelkus navigaciją, tačiau tarkime, kad navigacija neveikia arba ją nemokate naudotis. Prieš skambindami apžiūrėkite aplinką, kuri padėtų gelbėtojams suprasti, kur esate. Čia principas turėtų būti toks: ieškome aiškiai iš aplinkos išsiskiriančių objektų. Pavyzdžiui, trys pušys neduos naudos, tačiau elektros stulpas arba bokštelis bus gana aiškus ženklas, kur esi. Geras ženklas gali būti ir upė, geležinkelis, geodezinis stulpelis ir pan. Kai jau gelbėtojams nurodei savo vietą, lik ten, kur esi, nes, jei bandysi kažkur judėti, gali dar labiau pasiklysti, o gelbėtojams teks iš naujo nustatyti tavo buvimo vietą.

TAVO PĖDSAKAI

Bandydami kelią rasti savarankiškai turime būti tikri, kad nepradėsime klajoti ratais. Liaudies mitologija kalba apie vadinamuosius raganų arba velnio takus, apie juos pasakoja ir dabartiniais laikais pasiklydę asmenys. Patekę į tokį taką žmonės visą dieną eidami tiesiai ateina į tą pačią vietą, iš kurios išėjo. Kaip tai nutinka? Paprastai žmogus kuria nors koja žengia trumpesnį žingsnį [dažniausiai dešiniarankiai trumpina kairiosios kojos žingsnį, kairiarankiai – dešniosios, tačiau tai nėra aksioma, o dėsnis, tad pravartu kiekvienam sužiūrėti, kuria koja trumpinamas žingsnis, o tuomet keliaujant koreguoti kryptį bus lengviau]. Taigi trumpindamas žingsnį žmogus gali apeiti 20–30 kilometrų ratą. Taip gali nutikti, jei neturi įgūdžio koreguoti savo kryptį pagal gamtos ženklus.

Kad nepradėtume klajoti ratais, turėtume žymėti savo nueitą kelią. Tai galima daryti rišant ant medžių ryškiaspalvius daiktus [virbutes, rūbų atplaišas ir pan.]. Pravartu

1

2

3

prie jų žymėti ir savo judėjimo kryptį bei laiką. Jūs galite žymėti, pavyzdžiui, užrašant žymekliu ant medžio, išbraižant peiliu ar aštriu akmeniu ant uolos ir pan. Taigi, pamatęs savo paliktą pėdsaką, tu žinosi, kad grįžai atgal, matydamas kryptį ir laiką, galėsi įsivertinti, kiek toli grįžai. Jei tavęs ieško gelbėtojai, jie pagal tokius paliktus pėdsakus lengviau galės tave surasti.

Vienas išmintingas žmogus yra pajuokavęs: „Niekada nepasiklysi, jeigu nežinai kelionės tikslo.“ Išties, nežinosi, kad pasiklydai, jeigu nežinai, kur tau reikia nueiti. Todėl, kad nereikėtų klaidžioti ratais, pravartu nuspręsti, kur link nori nueiti. Pavyzdžiui, jeigu žinai, kad į pietus nuo vietovės, kurioje esi yra, gyvenama vieta, upė, geležinkelis ir t. t., turi nuolat pertikrinti, ar vis dar keliauji reikiama kryptimi. Čia pravars kompasas, o jeigu jo neturi, pravars visi išmokti ir asmeniškai išbandyti orientavimosi gamtoje įgūdžiai.

Esama tam tikrų pėdsakų signalų, kuriuos turėtų suprasti kiekvienas gelbėtojas. Nuotraukose pateikiame kelis iš jų. Tokie signalai gali būti sudėliojami iš šakelių, akmenukų ar kitų parankinių priemonių. x

1. Ženklėjimas akmenimis: du akmenys vienas ant kito leidžia suprasti, kad tai ne natūraliai gulintys akmenys. Akmuo greta dviejų vienas ant kitų sudėtų ženklina tavo judėjimo kryptį. Šiuo atveju judama kairėn. Nerandame akmenų galima improvizuoti analogišku principu sudedant medžio žievės gabalus, skardines ar kitus po ranka pasitaikiusius objektus.

2. Ženklėjimas pakabukais: galima ant medžių ar kitų objektų palikti kokius nors pakabukus. Šiuo atveju panaudota virvė, tačiau tai gali būti rūbų skiautė, popieriaus lapelis, celofaninis maišelis ar pan. Rekomendacija: naudokite ryškius ir kiek įmanoma vienodo tipo pakabukus, nes jie labiau atkreipia dėmesį. Jei krypties nenurodysite, bet bent jau pats arba gelbėtojai žinosite, kad čia jau buvai.

3. Ženklėjimas rodyklėmis: jas galima išdėlioti iš šakų, braižyti ant žemės, dažais ar peiliu pažymėti ant medžio. Tai ko gero pats paprasčiausias ir aiškiausias ženklėjimas.

1

ATRINKTI Į JUNGTINĘ KARALYSTĘ VYKSIANTYS JAUNIEJI ŠAULIAI

„Trimito“ informacija
NUOTRAUKOS: LŠS archyvo

Prasidėjus moksleivių atostogoms, Lietuvos šaulių sąjungoje prasideda darbmetis. Balandžio 20–23 dienomis LDK Kęstučio motorizuotame pėstininkų batalione vyko jaunųjų šaulių stovykla, kurioje jaunuoliai ruošėsi vasarą vyksiančiai IV pakopos įskaitinei stovyklai. Joje bus galima išlaikyti aukščiausią – IV pakopą ir gauti deramą antsiuvą bei pažymėjimą.

8

Šiomet pavasario atostogų metu stovykloje dalyvavo 84 jaunieji šauliai iš visų dešimties Sąjungos rinktinių. Pasak LŠS vado pavaduotojo, jaunųjų šaulių vado Tado Venskūno, šioje stovykloje buvo iškeltas ir dar vienas, ne mažiau svarbus tikslas: atrinkti jaunųjų šaulių komandą, kuri vyks į Jungtinėje Karalystėje Stafordšyro grafystėje, Svinertono mieste, kur įsikūrusi viena iš pagrindinių JK kariuomenės kadetų mokymo bazių, vyksiančią tarptautinę stovyklą.

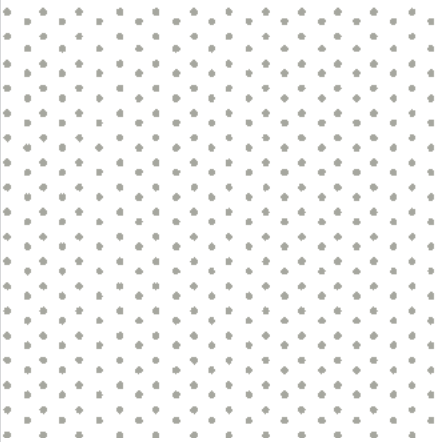
„Neslėpsiu, visi instruktoriai ir aš pats buvome maloniai nustebinti jaunųjų šaulių aktyvumo ir motyvacijos. Atranka buvo sudėtinga, nes kiekvienas buvo vertas numatytos kelionės į Jungtinėje Karalystėje veikiančią giminingą Šaulių sąjungai organizaciją. Teko nemažai paplušėti, kol išsiaiškinome verčiausius jaunuosius šaulius“, – pasakojo T. Venskūnas.

Jo teigimu, atrinkti penki vaikinai ir lygiai tiek merginų (tai yra priimančiosios pusės reikalavimas) ir jaunuoliai, kurie nutikus kokiam netikėtumui, pakeistų atrinktuosius. Stovyklos darbotvarkė buvo gana įtempta, nes per kelias dienas reikėjo atlikti daug užduočių, patikrinti jaunųjų šaulių gebėjimus ir išrinkti geriausius. Pirmoji diena skirta žinioms įvertinti, antroji – rikiuotei, o trečiąją jaunieji šauliai skyrė topografijai studijuoti ir įgytas teorijos žinias praktiškai pritaikyti miškingose teritorijose.

Sveikiname sėkmingai atranką įveikusius jaunuosius šaulius. x

2

1. Mokėti pasidaryti vietovės maketą iš parankinių priemonių labai svarbu – išdidintas vietovės vaizdas padeda planuoti žygį ar kitas užduotis.
2. Jaunųjų šaulių rikiuotė stovyklos atidarymo ceremonijoje.
3. Komandos pasitarimas prieš orientacinį žygį. Kiekvieno komandos nario žinios, kiekviena smulkmena reikšminga, kad žygis vyktų kuo sklandžiau.

3

PILIE TINIS UGDYMAS – PAMATAS ŠVIESIAM RYTOJUI?

1

TEKSTAS: Dovilė Pukertaitė

NUOTRAUKOS: asmeninio Aurimo
Žukausko archyvo

Kas tie žmonės Lietuvos šaulių sąjungoje dirbantys su jaunimu ir tvirtai tikintys, kad jaunimas – visos Lietuvos ateitis? Šįkart kviečiame susipažinti su Aurimu Žukausku, jaunųjų šaulių būrelio vadovu, kuris jaučia pareigą ugdyti jaunimą ir padėti jiems užaugti pasitikinčiais savimi ir tvirtas vertybes turinčiais piliečiais.

1. Aurimas Žukauskas su jaunaisiais šauliais, baigusiais I pakopos stovyklą 2021 m. liepos 9 d. LDK Butigeidžio Dragūnų batalione.

9

Papasakokite apie save.
Nuo kada esate šaulys?

Esu eilinis Lietuvos pilietis su savo iššūkiams, kompleksams, baimėms. Turbūt, kaip ir kiekvienas žmogus, noriu palikti savo pėdsaką gyvenimo istorijoje. Šauliu tapau, rodos, vakar. Kai pasitikrini dokumentus, ten įrašas, kad nuo 2014 metų – jau gabalėlis gyvenimo.

Kodėl pasirinkote narystę
Lietuvos šaulių sąjungoje?

Aš pats nesirinkau, likimas nulėmė. Nuo paauglystės save įsivaizdavau kariu, bet gyvenimas sudėliojo viską šiek tiek kitaip. Neperėjau medicininės patikros į Karo akademiją, įstojau į Vilniaus kolegiją. Bet sportavau Karo akademijoje ir važiuodavau į varžybas atstovaudamas jai. Pradėjau dirbti Naujojoje Akmenėje mokytoju-inžinieriumi. Pakvietė į privalomąją karą tarnybą, pateikiau darbdaviui pranešimą. Kadangi dirbau daug, už du žmones, darbdaviui buvo sunku surasti pamainą. Rajono sprendimu, atleido nuo tarnybos. Atvykau į Klaipėdą, Žemynos gimnazijos ūkvedys tuo metu buvo kuopos vadas ir jaunųjų šaulių būrelio vadovas – įtraukė į šaulišką veiklą ir mane. Kadangi buvau linkęs į tai, greitai pasinėriau.

Kiek laiko dirbate su jaunimu?

Su jaunaisiais šauliais, galima sakyti, dirbu nuo pat savo šauliško kelio pradžios. Pamenu, reikėjo lydėti grupę per naktinį žygį „Sukilėlių takais“. O kai buvau Vakarų (jūros) šaulių 3-iosios rinktinės jaunųjų šaulių vadu, teko pavažinėti po įvairių miestelių būrelius. Mačiau, koks yra svarbus būrelio vadovo darbas. Šis jaunimas, kaip sako rinktinės vadas Rolandas Lukšas, yra visų mūsų vaikai. Mes visi esame atsakingi už tai, kokiomis vertybėmis jie vadovausis užaugę. Tad jaučiu pareigą padėti jiems užaugti tvirtais, pasitikinčiais ir turinčiais vertybes piliečiais. Bandau perteikti Vlodo Putvinskio-Pūtvio idėją, kad šaulys yra dvasios aristokratas.

Kokiose veiklose dalyvaujate
su jaunaisiais šauliais ir kas
jiems labiausiai patinka?

Veiklų turime įvairiausių. Nuo naujų kontaktų ieškojimo, bendradarbiavimo su kitomis mokyklomis dėl jaunųjų šaulių veiklos pristatymo iki įvairių minėjimo renginių, kapų tvarkymo. Būrelyje vedame metraščių, manau, taip moksleiviai jaučia, kad visi atlikti darbai – tai mūsų nueitas kelias. Skatinu juos kurti naujas tradicijas. Šių metų sausio 1 dienąėjome 50

kilometrų žygį – taip paminėjome Vėliavos dieną. Kiekvieną užduotį skatinu atlikti kūrybiškai. Dažnai jaunimui duodu užduotį, nurodau priemones, kurias naudoti, o sprendimą jie turi surasti patys. Iš pradžių būna sunku, bet įveikę ir pajutę pergalės skonį jie nebesustabdomi. Jaunimas turi tiek energijos, aš pats jos įsikraunu visai savaitei. Kartais taip užveda, kad ir mano motyvacija bei noras su suaugusiais šauliais dalyvauti pratybose, aktyviu įsiliėti į šaulišką veiklą ne tik dirbant su jaunimu.

Atsakydamas į klausimą, kas jiems labiausiai patinka, galiu pasakyti, kad jiems labai svarbu jausti progresą, jausti, kad gali. Kai atliekame fizinio pasirengimo patikrinimus, nereikalauju iš jų nieko, tik atlikti visus pratimus taip pat, kaip praėjusio patikrinimo metu arba dar geriau. Siekiu, kad jie lenktyniautų patys su savimi, nes manau, kad pats sau esi geriausias priešininkas, kuris veda progreso link. Siekiu, kad toks požiūris būtų kiekvienoje veikloje, nesvarbu, ką darytų – padaryk geriau nei prieš tai.

Kiek pilietinio ugdymo yra Lietuvos šaulių sąjungoje ir koku būdu jis pasireiškia?

Visoje šauliškoje veikloje tai labai stipriai juntama. Pamenu visai ne seną įvykį. Rinktinės vadas paprašė per mokymus su jaunaisiais šauliais atnaujinti Ukrainai palaikyti užrištas juosteles ant Klaipėdos miesto tiltų. Pasiėmiau kelis jaunuolius, perrišome juosteles, berišant priėjo viena ukrainietė. Pasisveikino žodžiais: „Slava Ukraini.“ Buvo netikėta, atsakiau tais pačiais žodžiais, šiek tiek pasimečiau. Pasišypsujome vieni kitiems ir įteikėme jai porą juostelių. Nieko nekalbėjome, bet mes vieni kitus supratome. Važiuojant prie kito tilto, vienas iš jaunųjų šaulių garsiai pagalvojo: „Bet smagi ta šauliška veikla.“ Jie jaučiasi svarbūs ir galintys prisidėti prie didžiųjų darbų.

Per mokymus renkame informaciją apie iškilus žmones mūsų krašte ir vieni kitiems pristatome. Kuriamė būrio atributiką, emblemas. Viskas susiję su istorija. Padedame kitoms organizacijoms. Rengiame orientacinius žygius su pamokėlėmis kiekviename taške. Vaikams įdomu, kai pavyksta užkurti ugnį be degtukų, išspręsti loginę užduotį, kad galėtų eiti prie kito taško. Tokios veiklos, žygiai jau darosi tradicija Klaipėdos „Ažuolyno“ gimnazijos mokiniams.

Kaip geriausia pasiekti jauno žmogaus širdį ir protą?

Į šitą klausimą nėra vieno atsakymo. Čia kaip dėl dietų, nėra vienos dietos, tinkančios visiems. Su kiekvienu vaiku

2

reikia dirbti. Reikia pirmiausia pasitikėjimo, o tik tada pasieksi širdį ir protą. Su jaunimu dirbdamas jaučiu dėkingumą, kad jie sutinka dirbti kartu. Aš nesu koks viršininkas ar tėvas. Stengiuosi dėl jų, nesitikėdamas jokio atsako. Jeigu jie nori, patys atsiveria, tai yra jų sprendimas. Gal tai ir yra raktas.

Kaip sudominti pilietiškumu? Patriotiškumu? Paskatinti domėtis istorija?

Kol nedirbau su jaunimu, galvodavau, kad šiuolaikinis jaunimas yra išpuikęs ir ištižęs. Labai klydau. Kaip minėjau, jie turi daug energijos. Kartais sunku spėti iš paskos. Suaugusiojo pareiga nevaržyti, o parodyti kryptį ir leisti, šiek tiek pakoordinuoti. Kartais jie būna tokie entuziastingi, reikia šiek tiek pristabdyti, kad neišeikvotų energijos veltui, bet tai daryti nedraudžiant, o padedant atrasti geriausius sprendimus pačiam vaikui, nes kas tinka man, gali būti nepriimtina vaikui. Visi mes – ir vaikai, ir suaugę, esame asmenybės. Visi galime pasiekti vienodų tikslų, tik nueitas kelias bus visų skirtingas.

Stengiuosi kviešti į mokymus sausio 13 dienos įvykių liudininkus. Kad išgirstų, kodėl tai yra svarbu. Kad be istorijos žmogus – kaip medis be šaknų.

Kad suprastų vaikas, kodėl reikia einant 50 kilometrų neštis vėliavą kartu, nors nėra lengva. Domimės partizanų istorijomis. Kai vaikui parodai kodėl, nebereikia jam pasakoti, ką toliau daryti, jie patys žino.

Kokią reikšmę turi pilietinis ugdymas valstybei, kaip Jūs manote?

Aš manau, tai valstybės pamatas. Daug iššūkių šiandien kyla dėl prastų vertybių. Žmonės pasimetę, paskendę tuštybėje, nelaimingi. Vienas pažįstamas karys pasidalijo tokia mintimi: „Turbūt žmonėms kyla daug bėdų ir sunkumų įvairiais gyvenimo klausimais, nes sekmadienį dauguma važiuoja į prekybos centrus, o anksčiau visi važiuodavo į bažnyčią.“

Man smagu girdėti, kad jau yra atkreipiamas dėmesys į pilietiškumo ugdymą. Su tinkamais vadovais sudominti jaunimą tikrai įmanoma – tai labai svarbu ir reikšminga. x

2. Po LŠS geriausio skyriaus varžybų, kuriose Vakarų (jūros) šaulių 3-iosios rinktinės komanda užėmė 3 vietą, šauliai pagerbė partizanų atminimą.

KRITINIO MĄSTYMO ĮRANKIAI DEZINFORMACIJOS SRAUTE

TEKSTAS: Gabrielius E. Klimenka

Dezinformacija – tai virusas. Turbūt kiekvienas esame matę zombių apokalipsės žanro filmų ir žinome standartinius jų scenarijus: paskleidžiamas virusas, dalis žmonijos užsikrečia, dalis išsigelbėja, nes turi antivirusą arba įgimtą imunitetą. Stebint dabartinę geopolitinę situaciją akivaizdu, kad vyksta pasaulinis karas Z. Raide Z pasižymėjo tie, kas pirmieji pasigavo dezinformacijos virusą.

Džiugu, kad šaliai paprastai turi įgimtą ar įgytą imunitetą. Liūdna, kad dalis visuomenės vis dar nesinaudoja antivirusu, tačiau pamažu daugėja turinčių imunitetą asmenų, tad ilgainiui turėtų susikurti tam tikra mentalinė zona, kurioje visi taps atsparūs dezinformacijai. Tai svarbu. Po visų pandemijų puikiai žinome, kad bet kokiam virusui nugalėti reikalinga sukurti kolektyvinį imunitetą, tuomet užkratas negalės skliti ir nugaiš savaime. Taigi aptarkime kai kuriuos įrankius ir priemones, kurios gali padėti suformuoti imunitetą ir kritiškai vertinti informaciją milžiniškame dezinformacijos lauke.

MOKYKIS ATPAŽINTI LOGINES ARGUMENTAVIMO IR MĄSTYMO KLAIDAS.

Argumentavimo klaidų yra begalė ir didelė jų dalis naudojama skleidžiant dezinformaciją ir propagandą. Dezinformacija paprastai pilna argumentavimo klaidų, kuri paveiki kritiško mąstymo stokojantiems asmenims. Nėgana to, dezinformacija paprastai provokuoja mąstymo klaidas, tad ilgainiui net ir protingą bei mąstančią asmenybę gali paveikti taip, kad ji pradės mąstyti loginių klaidų komponentais. Svarbu žinoti, kad dezinformacijos kūrėjai paprastai siekia numarinti savo taikinio kritišką mąstymą ir siekia destabilizuoti asmenybę, palaužti jos valią. Destabilizavus ir palaužus paskirus asmenis, lengvai palaužiama ir minia, tauta ar bet kokia kita socialinė grupė. Įdomu tai, kad dekonstruojant dezinformaciją ir propagandą bei

išimant iš jos argumentavimo klaidas, praktiškai nieko nelieka, tačiau į sąmonę įsikerta tam tikros mąstymo kategorijos, kurias sudėtinga iš jos pašalinti. Svarbu suprasti, kad mąstymo klaidos kuria neteisingą situacijos vertinimą, kuriuo remdamiesi padarome klaidingus sprendimus, kaip turėtume jaustis vienu ar kitu klausimu, o logikos klaidos kuria neteisingus priežastinius ir pasekmių ryšius, kurie užprogramuoja klaidingus išvadas.

UGDYK KRITIŠKĄ MĄSTYMĄ.

Kritiškas mąstymas pasitelkiamas analizuojant reiškinius ir situacijas tam, kad galėtume daryti objektyvias išvadas ir teisingus pasirinkimus. Kritiškas mąstymas leidžia būti lanksčiam ir neužstrigti ties viena nuomone, logiškai apibendrinti ir analizuoti situaciją, priimti objektyvius sprendimus ir išvadas bei gebėti savarankiškai mąstyti.

NAUDOKIS DAUGIAU NEI VIENA ŽINIASKLAIDOS PRIEMONĖ.

Kas naudoja tik vieną, paprastai turi labai siaurą požiūrį. Ir čia kartais būna nelabai svarbu, ar tai dezinformacijos priemonė, ar kritišką poziciją išsakanti platforma, nes pirmuoju atveju vis daugiau vatos galvoje, antruoju gali linkti į hiperkritiškumą, kuris irgi gali pakišti koją objektyviai vertinant geopolitinę situaciją. Turbūt ne be reikalo romėnai sakydavo timeo hominem unius libri [lot. bijau žmogaus, skaitančio tik vieną knygą], taip ir dėl dezinformacijos, reikia bijoti tokio žmogaus, kuris remiasi tik vienu šaltiniu ir dažniausiai ne pačiu geriausiu.

SKAITYK KOKYBIŠKĄ ŽINIASKLAIDĄ,

nes ji atlieka tam tikro filtro vaidmenį. Ji paprastai neskleidžia melagienų, o tik patikrintą informaciją. Įvairūs dezinformacijos demaskavimo projektai jau padėjo išguiti iš Lietuvos Kremlius porais tapusias žiniasklaidos priemones, tokias kaip „Sputnik“ ir „Būkim vieningi“. Tačiau tokių esama ir daugiau, kartais ir labai gerai užsimaskavusių. Žinoma, Lietuvoje mes neturime ilgos žurnalistikos tradicijos, tad mūsiškė vis dar formuojasi ir mokosi būti teisinga ir objektyvia žiniasklaida, todėl net ir rimčiausiose žiniasklaidos priemonėse retkarčiais prasprūsta dezinformacija, bet šiaip situacija visai nebloga.

SKIRK NUOMONĘ IR FAKTĄ.

Vienas iš Merfio dėsnų teigia, kad nuomonė – tai pats netiksliausias matavimo vienetas. Techniškai kiekvienas, turintis aukštąjį išsilavinimą, turėtų žinoti, kuo skiriasi nuomonė ir faktas, tačiau pandemijos metu sklidusi dezinformacija parodė, kad didelė visuomenės dalis to neskiria. Turbūt ne kartą matytas vaizdelis, kai koks nors neaiškios kilmės „gydytojas“ aiškina, kad koronos virusas neegzistuoja, arba kai diskusijose pasakai mokslinį faktą ir tau atšauna, kad tai tik nuomonė. Trumpai tariant, susidūręs su dezinformacija būsi atsparingesnis, jei suprasi, kuo nuomonė skiriasi nuo fakto.

ŽIŪRĖK PRIEŠO PROPAGANDĄ.

Šis įrankis tinkamesnis tiems, kas jau yra įgijęs imunitetą prieš propagandą. Jo esmė ta, kad norėdami matyti visą paveikslą negalime apsiriboti tik kritišką poziciją pateikiančia medžiaga. Tai svarbu norint įsigilinti, diskutuoti, suprasti ir oponuoti tiems, kurių galvoje vata. Svarbu situaciją pažinti iš vidaus. Žinoma, šios priemonės nederėtų naudoti tiems, kas lengvai pasiduoda įspūdžiams ar kitų asmenų bei nuomonių įtakai. Tačiau ji svarbi ir tinkama aktyviai kovojantiems su dezinformacija, t. y. tiems, kas yra specialistai arba profesionalai.

TRENIRUOKIS VYKDYTI PROPAGANDINIŲ NARATYVŲ DEKONSTRUKCIJĄ.

Tam ypač gali pagelbėti įvairūs specializuoti kursai ar seminarai apie medijų raštingumą, dezinformaciją, propagandą ir pan. Žinoma, tam reikia domėtis dezinformacijos sudarymo principais ir galimybėmis ją demaskuoti. Gilindamasis į tokias temas ugdai kritišką mąstymą ir perpranti dezinformacijos kūrimo principus bei tikslus.

ŽAISK DEMASKAVIMĄ.

Pabandyk su draugais ar savo organizacijos nariais pažaisti demaskavimo žaidimus. Su studentais per seminarus žaidžiame taip: pasirenkame straipsnį iš interneto kokia nors konkrečia tema, perskaitome jį, tuomet grupė pasidalija į dvi dalis ir prasideda diskusija, kurioje viena grupė laikosi tokios pačios pozicijos kaip ir straipsnyje, kita bando oponuoti. Žaidimo esmė – ginti ne tą poziciją, kuri atitinka tavo požiūrį ar įsitikinimus, bet kartais visai priešingus. Čia tikslas pabūti dezinformacijos kūrėju ir atpažinti. Kiek praktika rodo, kažkodėl paprastai lengviau išeina būti dezinformacijos kūrėjo pozicijoje, nei tokiai pozicijai oponuoti.

ŽINOK SAVO ISTORIJĄ.

Stebėdamas Rusijos propagandą ir dezinformaciją netrunki pastebėti, kad didelė dalis jos remiasi Lietuvos istorijos puolimu arba melu apie Sovietų Sąjungos istoriją. Turbūt naratyvai, kuriuose karo po karo partizanai pateikiami kaip banditai, girdėti kiekvienam, kaip ir leitmotyvas, kad prie ruso buvo geriau. Norėdami oponuoti tokiam melui, turime puikiai išmanyti Lietuvos ir okupacijos laikotarpio istoriją. Ukrainos karo kontekste matome, kaip svarbu žinoti ir platesnį kontekstą bei realią pačios Rusijos istoriją.

DOMĖKIS GEOPOLITIKA.

Neretai vidurinė karta domėjimąsi politika laiko pensininkų arba nesusipratėlių užsiėmimu. Kiek mano patirtis rodo, jaunoji karta politika nesidomi. Lieka nedidelis asmenų, kurie gilinasi į šias temas kiek daugiau, skaičius. Čia tiesiog noriu atkreipti dėmesį į tai, kad dėl nesidomėjimo, kas dedasi tarptautinėje geopolitinėje ar tautinėje politinėje situacijoje, galime būti lengvai maustomi. Matydamas, kas dėjosi su visais šeimų maršų reikalais, kaip buvo švilpiama per Sausio 13-osios minėjimą, kokius „blėnius“ prieš Vyriausybės sprendimus kalbėjo dalis visuomenės, netrunki suprasti, kad jie pasimovė, nes nelabai susigaudė geopolitinėje situacijoje.

SKAITYK SPECIALIZUOTĄ LITERATŪRĄ.

Yra toks senas posakis – Tie, kas skaito knygas, visuomet valdys tuos, kurie žiūri televizorių. Tame išties yra nemažai tiesos. Asmuo, skaitantis knygą, ją labiau apmąsto ir įsigilina į tekstą, žiūrėdamas vaizdo įrašus jis išlieka pasyvesniu stebėtoju. Žinoma, tai ne aksioma, labiau dėsningumas. Lietuvių kalba jau esama nemažai puikių veikalų apie dezinformaciją. Pirminiams susipažinimui pakaks ir žemiau išvardytų, o užsikabinęs už temos, manau, be vargo atrasi tai, kas patobulins tavo žinias. **Taigi kelios knygos, kurias rekomenduoju:**

Viktor Denisenko, *Propagandos apsupty*, Vilnius: Vilniaus universiteto leidykla, 2021.

Ričardas Savukynas, *Kaip nugalėti propagandą*: Trumpa mąstymo klaidų apžvalga, Vilnius: Lietuvos kariuomenės Strateginės komunikacijos departamentas, 2020.

George Orwell, *1984-iejai*, Kaunas: Jotema, 2015.

Edward Bernays, *Propaganda*, Vilnius: Kitos knygos, 2021

Propaganda ir žiniasklaidos laisvė: ESBO atstovės žiniasklaidos laisvei biuro neoficialus dokumentas, Viena: ESBO, 2015.

Nepamiršk, kad dezinformacijos taikiniu galime tapti kiekvienas, tačiau kritiškas požiūris ir tinkamų instrumentų naudojimas gali padėti netapti dezinformuotu lavonu arba vata. Na, o stebint, kaip Rusijos piliečiai pasidavė dezinformacijai ir propagandai, akivaizdu, kad jie Orvelo neskaityt, o serialas „Z nation“ yra apie juos. x

PABĖGTI NEGALIMA PASILIKTI. KABLELIO PROBLEMA

TEKSTAS IR NUOTRAUKA: Valdas Kilpys

Tai, kas straipsnio pavadinime įvardyta kaip „kablelio problema“, dabar sukasi daugelio Lietuvos piliečių galvoje. Kai sąlyginai netoliese vyksta karo veiksmai, natūraliai kyla klausimas – o kur būsiu aš, jei purvina karo koja bandys įžengti į mūsų šalį?

SPAUDOS,
RADIJO IR
TELEVIZIJOS
RĖMIMO
FONDAS

11

VAIZDUOTĖS GALIA

Žmogaus protas taip sutvertas, kad susidūręs su nežinomybe pats pradeda kurti blogiausių scenarijus. Dabarties laikas tam ypač parankus, nes visuotinai vyrauja nuomonė, kad autokratinis Rusijos lyderis nėra prognozuojamas. Tai nėra tiesa, bet apie tai vėliau.

Žiūrėdami į plačiai medijose tiražuojamus sugriautų namų, bombarduojamų objektų ir sumaltos į šipulius karinės technikos vaizdus, nejučia juos perkeliame į Vilniaus, Kauno ar Panevėžio kraštovaizdžius. Suprantama, tam tikra tikimybė išlieka, tačiau dera atsiminti, kad toks tiesioginis savęs gąsdinimas su galima realybe tiesiogiai nesisieja. Tiek mūsų valstybės, tiek bendrai NATO gynybiniai pajėgumai yra kokybiškai kitokie, tad vaizduotė derėtų kiek stabdyti.

Tačiau tai neturėtų suponuoti infantilios „viskas bus gerai“ laikysenos. Arba, dar blogiau, „jei prasidės neramumai – bėgsiu“ sprendimo. Sveikas protas ir realus situacijos vertinimas šiuo atveju yra geriausia, ką galima pasiūlyti Lietuvos piliečiams.

MĄSTYMAS INDIVIDUALIAI (TYLIAI)

Išmintingi sako, kad norint kovoti su klaidingų sprendimų priėmimu pirmiausia reikia į[si]vardyti konkrečius teiginius ir tik tuomet kiekvieną iš jų sveiku, panikos neveikiamu protu apmąstyti bei pasidaryti tam tikras išvadas.

Tam tikslui pateiksime kelis ydingus teiginius, apie kuriuos pamąsto dažnas. Dažniausiai tyloje.

a) Jei putinas [taip, iš mažosios raidės] puls, mums nėra galimybės laimėti. Tad aš – gudriausias, įžvalgiausias, Lietuvai reikalingiausias – bėgsiu iš gimtos šalies, nes tik taip ateityje savo neįkainojamu protu ir sugebėjimais galėsiu prisidėti prie savo valstybės išlaisvinimo;

b) kalbantieji apie pasipriešinimą yra nepataisomi romantikai ir net šiek tiek kvailiai. Jie nesupranta tikrosios reikalo esmės;

c) tegul vietoje kovoja tie, kurie gauna už tai pinigų, arba yra darbininkiškųjų profesijų atstovai. Mano žinios ir gebėjimai yra skirti taikos metui, tad ginkluoto konflikto liepsnose būčiau našta;

d) sprendimas [ne]išvykti yra mano asmeninis reikalas. Individualus įsipareigojimas Lietuvai galioja tol, kol man tai naudinga [saugumas, socialinės garantijos, sveikatos apsauga ir t. t.).

Nelikus valstybinių garantijų ir užtikrinamo saugumo esu laisvas įsipareigoti kitai valstybei.

Tokių ir panašių tyloomis apmąstomų teiginių sąrašą būtų galima tęsti, tačiau verčiau drauge pabandykime pamąstyti, ar jie dera su šauliškumu, pilietiškumu ir tiesiog etiška laikysena.

MĄSTYMAS VALSTYBIŠKAI (GARSIAI)

Pirmiausia, bijoti yra natūralu. Prisiminkite savo mintis pirmosiomis karo Ukrainoje dienomis ir palyginkite jas su dabartinėmis, kai karas tęsiasi daugiau nei mėnesį. Žmogaus psichika susitaiko ir gana greitai adaptuojasi: pirmomis dienomis ji protui siūlė apokaliptinius scenarijus, dabar veikiausiai psichiką stipriau veikia tik skriaudžiamų mažų vaikų ar tiesioginiai mirties vaizdai. Pripratome. Tad drauge eikime prie aukščiau išdėstytų teiginių ir juos įvertinkime kitu kampu.

a) Galimybė laimėti visada išlieka. Lietuvos istorija tai jau įrodė. Net susidūrus su gerokai stipresniu priešu nevalia dėti į krūmus. Juk, jei einate su artimu žmogumi ir jus tamsiame kampe užpuola stipresnis prievartautojas, artimo žmogaus nepaliksite saugodami savo kailį?

b) Taip, karas yra purvinas reikalas ir dažnai pasipriešinimas ar kiti jo scenarijai yra sunkiai numatomi. Gyvendamas taikioje, prognozuojamoje visuomenėje dažnas mano, kad ši situacija yra amžiams. Tai netiesa, bet esate nei protingesnis, nei kvalesnis nei kiti. Jūs tiesiog bijote nežinomybės. Kiti jos bijo ne mažiau.

c) Jūs tikrai nesate labiausiai viską suprantantis ir išmintingiausias pilietis. Tie, kurie gauna algas iš mūsų mokesčių ir kalba apie gynybą, – savo darbą ir tarnybą išmano. Tai, kad jūs esate nedarbininkiškos profesijos asmuo, niekaip neatleidžia nuo atsakomybės ginti šalį. Ir gynyba ne visuomet yra buvimas apkasuose. Būdamas už jos ribų, t. y. pabėgdamas, tik sumažinate išdavystės stiprumą ir užsiiminėjate saviapgaule.

d) Jei laikotės šios mąstymo krypties, keista, kodėl iki šiol neemigravote iš Lietuvos. Juk pasaulyje esama tikrai nemažai valstybių, kurios už sąžiningą darbą ir moka daugiau, ir socialinės garantijos prašmatnesnės, ir, šiaip, tai turtingesnės valstybės. Derėtų suvokti, kad net privatus sprendimas bėgti yra valstybiškai svarbus. Jei karo atveju lieka tik kariai ir juos aptarnaujantis personalas, ar tokiu atveju išlieka pati Lietuva?

PAMĄSTYKIME DRAUGE

„Nuotolinis darbas“ Lietuvai, be abejonės, yra prasmingas dalykas. Tačiau nederėtų to pervertinti. Dabartinė Rusijos informacinės erdvės blokada tai aiškiai įrodo. Neteisinant palaikančiųjų karą su Ukraina dera pastebėti, kad jų smegenų plovimas lemtas ir objektyvios realybės: alternatyvūs informacijos kanalai [„Dožd“ televizija, „Echo Moskvy“ radijas, „Medusa“ naujienų portalas ir t. t.) buvo uždaryti pirmosiomis karo dienomis.

Kad būtų pasiekti už šalies agresorės infoerdvės esantys žiniasklaidos resursai, būtina turėti / įsidiesti VPN [angl. *Virtual Private Network*]. Tai reikalauja žinių, papildomų pastangų ir šiek tiek lėšų. Žmogus dėl savo prigimties dažniausiai to nedaro. Būtent todėl būdamas svetimoje šalyje į kitos valstybės informacinę erdvę nelabai ir įsiverši. Lieka tik protestų organizavimas ir kiek įmanoma didesnis vietos valdžios institucijų informavimas apie tikrąją situaciją gimtoje šalyje.

Daug tai ar mažai – spręskite patys. Juk būtent nuo šio sprendimo gali priklausyti kablelio vieta pavadinimo teiginyje. Karas visuomet verčia rinktis ir nepalieka laiko ilgiems apmąstymams. Ateina metas įvertinti pagrindą, ant kurio stovi kiekvieno pasiryžimas ginti šalį savo teritorijoje.

Daug esminių dalykų galima išaiškinti žmonėms tik tiesiogiai, būnant vietoje, rodant pavyzdį. Žmogiškasis orumas, Konstitucijos nuostatos, principai, kuriuos tenka ginti, ir panašių dalykų karo atveju nuotoliniu būdu neišdėstysi.

Čia tas atvejis, kai arba esi, arba pabėgi. Spręsti mums. x

+ **Žmogaus protas taip sutvertas, kad susidūręs su nežinomybe pats pradeda kurti blogiausių scenarijus.**

TINKLAS, SUBŪRĖS KILNIAM TIKSLUI

TEKSTAS: Dovilė Pukertaitė
NUOTRAUKOS: Rita Kybartienė

12

1. Vienu metu prie tinklo buvo susėdę net 23 žmonės – 46 rankos, 230 pirštų.
2. Jaunieji šauliai ir jų artimieji prisijungė prie tinklo pynimo.

Pagalbos Ukrainai išraiškų yra įvairių, kiekvienas norintis prisideda taip, kaip tik gali. Šaulė Rita Kybartienė Kaune subūrė puikią komandą – 35 žmones, kurie Ukrainos kariams pynė 20 m ilgio ir 5 m pločio maskuojamąjį tinklą. Kas rytais, kas vakarais – pasikeisdami ir vieni kitus motyvuodami per šešias dienas jie įvykdė savo tikslą. Kaip sekėsi pirmą kartą susidoroti su tokia užduotimi, kalbėjomės su tinklo pynėjais.

1

Kur vyko visas tinklo pynimo veiksmas? Juk reikėjo vietos, kad tinklas tilptų, o ir dirbti būtų patogiu.

Rita Kybartienė: visas veiksmas prasidėjo kovo 23 dieną Kauno statybos ir paslaugų mokymo centro Reabilitacinio profesinio rengimo skyriuje, kurio vadovas Povilas Šeštokas, brolis šaulys, priklausantis Vytauto Didžiojo šaulių 2-ajai rinktinei. Jis pritarė tokiai pagalbos Ukrainai formai ir sudarė galimybes naudotis mokyklos aktyvumu tiek, kiek bus reikalinga.

Iki pietų dirbo Kauno statybos ir paslaugų mokymo centro mokytojai ir specialiujų poreikių turintys mokiniai. Šis darbas mokiniams ir mokytojams buvo tarsi Meninės raiškos ir pilietiškumo pamokos, nes susirinkusieji daug diskutavo apie esamą situaciją Ukrainoje, buvo progų ne vienam permąstyti savo santykį su tėvyne. Po pietų, po pamokų prisijungdavo Viktoro Kuprevičiaus progimnazijos jaunieji šauliai ir jų tėveliai, atvykdavo ir šiaip kvietimą socialiniame tinkle perskaitę žmonės. Prie tinklo pynimo prisijungė ir dainininkė Ingrida Kazlauskaitė. Pertraukėlių metu dainavome kartu ukrainiečių dainą „Oj, u luzi chervona kalina“ („Červona kalyna“). Daina įkvėpė dar rimčiau susiimti ir siekti užsibrėžto tikslo.

Kokią pynimo techniką reikėjo perprasti? Kokias medžiagas naudojote ir iš kur jų tiek gavote?

Rita Kybartienė: tinklui pinti buvo naudojamos tik pamušalinės, sintetinės medžiagos, kurios greit džūsta sušlapusios ir yra lengvos. Didžiąją audinių dalį dovanojo tekstilės įmonė UAB „Liningas“, taip pat prisidėjo ir UAB „LTP“, pavieniai geros valios žmonės.

Pats pynimas (vėrimas) per tinklo akutes paprastas, ypatingos technikos nėra, o dėl spalvų ir margumo tiesiogiai konsultuotasi su žvalgu. Pasak Ritos, tiesiog reikėjo dažnai keisti juostelių spalvas, kad raštas būtų netaisyklingų formų. Negalėjo būti kvadratų ar rombų, turėjo viskas atrodyti kaip išbarstyta spalvų netvarka. Visai kaip ir gamtoje – rami, neiššaukianti spalvų gama ir jokių griežtų linijų. Kiekvienas tinklo pynėjas po dienos pynimo atranda tik sau patogiausią pynimo techniką. Kadangi užduotis buvo nesukurpyti tinklo atskiromis dalimis, išskleistas ant salės grindų buvo patogiasias variantas pinti. Vienu metu prie tinklo buvo susėdę net 23 žmonės – 46 rankos, 230 pirštų!

Prie šios iniciatyvos prisidėjo ir moksleiviai. Kokią jų nuotaiką, jausmus pastebėjote?

Centro slaugos profesijos mokytoja

Audronė Masaitienė: mokiniai empatiški, jie yra jautresni nei įprasti vaikai, jie pyksta ant karo „organizatorių“ ir gali kenčiančių žmonių.

Kūno kultūros mokytoja Vida

Misevičienė: pastebėjau, kad pinant tinklą atsiskleidė daug teigiamų mokinių savybių. Mūsų mokiniai ypatingi, būna, ignoroja pamokas, maištauja, jų bloga nuotaika aiškiai matoma ir jaučiama, o prie tinklo mokiniai dirbo nuo ryto iki vakaro. Jie turi atjautimą Ukrainos žmonėms, patiriantiems karo baismus, linki jiems tik taikos ir kad viskas greičiau pasibaigtų.

Kodėl skyrėte savo laiko ir prisidėjote prie šios pagalbos? Juk pinti ne taip ir lengva, o ir rezultata pamatyti buvo galima tik po kurio laiko.

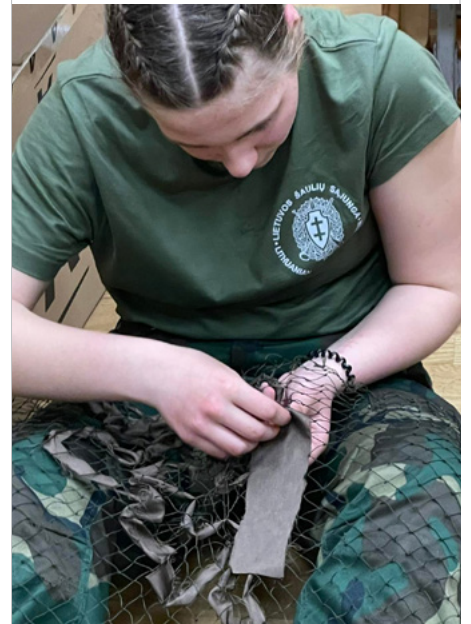
Jaunoji šaulė Ugnė U.: pinti tikrai nelengva, bet jaučiuosi laiminga žinodama, kad turiu galimybę prisidėti prie ateities ir ištiesti pagalbos ranką. Šis gėris reikalauja daug kantrybės, pastangų ir laiko. Bet jei tikrai labai nori padėti, viskas įmanoma.

Jaunasis šaulys Daumantas B.: visas darbas pareikalavo daug pastangų ir atidumo. Pindamas buvau laimingas, nes supratau, kad taip nors šiek tiek prisidedu prie Ukrainos kovos už laisvę. Ukraina didvyriškai gina ne tik save, bet ir mus. Juk kitu taikiniu gali tapti ir Lietuva. Širdį drasko matant, kaip ukrainiečiai turi guldyti galvas už savo laisvę ir Tėvynę.

Jaunasis šaulys Vilius: žinau, kad už kelių šimtų kilometrų yra žmonių, kuriems reikia pagalbos. Bent taip galiu prisidėti. Kai susirenka didelis būrys žmonių, visi pina, galiausiai susideda tavo ir kitų žmonių pastangos, tad nėra taip ir sunku.

Jaunasis šaulys Paulius S.: jaučiu pareigą padėti broliams ir sesėms, kovojantiems dėl nepriklausomybės. Būna, ateini po pamokų arba savaitgalį, nuovargis jaučiamas einant paskutinį žingsnį, taisyti padarytas klaidas. Sunki buvo pradžia, kol atradau sau tinkamą pynimo technologiją.

Moksleivis Titas: liūdna emocija dėl Ukrainos. Darbas nėra sunkus, bet reikalauja laiko. Vis dėlto šis darbas labai patiko, jam paaukoju net visą savaitgalį.

2

Moksleivis Dmitrijus: galvojau, kad man pritrūks kantrybės, bet, pasirodo, klydau. Noras padėti Ukrainai buvo didesnis nei nuovargis. Kadangi gyvenu mokyklos bendrabutyje, visą savaitgalį nuo ankstyvo ryto iki vėlyvo vakaro pyniau, karpiau medžiagą. Taip stipriai buvome užsidedę spėti padaryti iki paskirtos datos, kad net kalbėjome, jog kariai taip pat kovodami mažai miega, vadinas, ir mes turime pasistengti dėl jų pergalės.

Ar buvo netikėtumų? Nesėkmių? Kokių sunkumų iškilė?

Rita Kybartienė: išvežimo diena buvo šeštadienis, pradėjome trečiadienį, tad pirmas „ups“ buvo išstartas po pirmų 5 val. pynimo, kai rezultatas buvo labai menkas. Tik tada ir supratome, kad įveikti tokio dydžio tinklą reikės daugiau dienų, valandų, rankų, nei buvo manyta iš pat pradžių. Tinklą baigėme kitam išvežimui – trečiadieniui. Puikiai susitvarkėme ir tai įgyvendinome per šešias dienas. Prieš atiduodami tinklą ištiesėme jį mokyklos stadione, kad realiai galėtume įvertinti, kokio dydžio darbą visi kartu nudirbome. Jausmas buvo nerealus, nes tai buvo pagaminta mūsų visų. Ryžto vedami norėjome viską atlikti kuo greičiau ir mintyse linkėjome ukrainiečiams, kad niekas nesugebėtų pramušti skylės mūsų tinkle, kad kulkos ir sviediniai atšoktų atgal.

Karas dar nesibaigė, gavome prašymą pratęsti pynimą, nes maskuojamųjų tinklų reikės ir reikės. Taigi darbas vyks toliau. x

KOKIA PROPAGANDOS VIETA INFORMACINIAME KARE?

TEKSTAS: Lina Vaitiekūnaitė
NUOTRAUKA: Eimantas Genys

13

Šiuolaikinė visuomenė, dažnai vadinama informacine visuomene, žinias ir informacines technologijas pasitelkia ne tik kurdamą informacinę erdvę ar naudodama jas kaip bendravimo priemones – informacija šiuolaikinėje visuomenėje tampa ir konfrontacijos priemone. Aiškiausia to išraiška yra informaciniai karai, prasidėję dar XX amžiuje.

Generolo Jono Žemaičio Lietuvos karo akademijos docentas dr. Viktoras Denisenka [Viktor Denisenko] atkreipia dėmesį, kad informacijos veiksnys buvo svarbus ir tradiciniuose karuose. Per Pirmąjį pasaulinį karą atsiradusios atitinkamos institucijos buvo atsakingos už cenzūrą ir propagandą. Jos veikė beveik kiekvienoje kare dalyvaujančioje valstybėje. Tai susiję ir su tuo, kad tuo metu intensyviai vystėsi žiniasklaida. Tad šiandien šiuolaikinis karas sunkiai įsivaizduojamas be informacinio karo ir be jo metu naudojamos propagandos – esminės informacinio poveikio priemonės.

PROPAGANDA NĖRA TAPATI INFORMACINIAM KARUI

Propaganda dažnai minima kalbant apie informacinį karą, ir šie terminai vartojami kaip sinonimai. Tačiau, pasak dr. V. Denisenkos, informacinis karas yra platesnis reiškinys, nes apima daugiau įvairių reiškinų ir sąvokų: „Galime kalbėti apie kibernetinį karą, kuris daugiau yra technologinis, taip pat apie psichologinį karą, kurio tikslas – paveikti žmogaus mąstymą, jo turimą pasaulio viziją ir paveikslą. Ir propaganda daugiau yra psichologinio karo instrumentas. Tad ją galima pristatyti jau aptarus informacinio ir psichologinio karo sąvokas. Tačiau ji gali pasireikšti ne vien psichologiniame kare.“

Informaciniame kare naudojamos priemonės gali veikti ir kartu, ir atskirai. Pateikdamas pavyzdžius Akademijos docentas paaiškina, kad priklausimai nuo situacijos kibernetinis ir psichologinis karai gali būti visiškai skirtingi reiškiniai, tačiau įmanoma ir jų sąveika.

INFORMACINIO KARO REIŠKINIAI SĄVEIKAUJA

2017 metais Lietuvoje buvo užfiksuotas pirmas, bet ne paskutinis atvejis, kai tarptautinėje politikos erdvėje aptarinėjant cheminio ginklo panaudojimą įsibrauta į Baltijos šalyse pagrindinės naujienų agentūros „Baltic News Service“ [BNS] turinio sistemą ir ten paskelbta melaginga žinutė, kad amerikiečių kariai per pratybas Latvijoje apsinuodijo cheminio ginklo medžiagomis. Tai buvo dezinformacija – propagandinė žinutė, veikianti kaip psichologinio karo priemonė.

„Pavyzdys rodo, kaip dvi informacinio karo dalys, arba reiškiniai, sąveikauja, – tvirtina dr. V. Denisenka. – Šiuo atveju kibernetinio karo tikslas buvo pasinaudojant informacinėmis technologijomis integruoti netikrą žinutę į patikimos informacijos sklaidos priemonės turinį. Šis tikslas pasiektas, tačiau žinutė buvo greitai pastebėta ir panaikinta. Jeigu nebūtų pavykę to padaryti, Lietuvos žiniasklaidos priemonės greičiausiai, pasitikėdami BNS patikimumu, būtų ją pasinaudojusios ir paskelbusios ją savo portaluose arba leidiniuose. Būtų bent tam tikram laikui pasiektas psichologinio karo tikslas – paskleista melaginga žinutė, klaidinanti žmones, veikianti jų įsivaizdavimą apie realybę.“

„Tačiau šiolaikinis informacinis karas gali vykti ir be propagandos, – pažymi specialistas. – Juk informacinis karas gali turėti ir aiškią technologinę išraišką. Pavyzdžiui, pastaruju metu įvairių konfliktų ir karų kontekste daug kalbama

apie bepiločius lėktuvus. Jų nuotolinio valdymo tinklai gali tapti atakos tikslu. Šiems tinklams pasiekti ir sunaikinti skirtus veiksmus irgi galima vadinti informacinio-kibernetinio karo priemonėmis, nes taip bandoma sunaikinti arba užvaldyti informacijos perdavimo grandinę. Tai irgi galima vadinti informaciniu karu.

Vis dėlto dažnesnis yra psichologinis-propagandinis karas. Tam yra objektyvių priežasčių. Organizuoti informacinį psichologinį karą paprasčiau, o kibernetinėms atakoms vykdyti reikalingi specialistai, speciali įranga.

INFORMACINIS KARAS VYKSTANT REALIAM KARUI

Informacinis karas, kurį kariaujant naudojamos įvairios priemonės, tampa ir realaus karo, kai konfrontuojančios pusės kovoja tiesiogiai, dalimi. Docentas pažymi, kad jis vyksta ir dabar karo Ukrainoje metu: „Abi pusės vykdo informacines operacijas, neatskleisdamos tam tikros informacijos, kartais galbūt pernelyg optimistiškai pateikdamos savo laimėjimus ir hiperbolizuodamos priešo nesėkmes. Dažniausiai manipuluojama tada, kai informaciją vartojantys asmenys negali to patikrinti“, – paaiškina propagandos ekspertas.

Informacinis karas faktinio karo metu paaštrėja ir suaktyvėja, nes daugiau siejamas su realiais veiksmais. Kita vertus, savo akimis matanti karą visuomenė tampa budresnė ir atsargesnė, nes supranta, kad karą lydį propaganda. Taikos metu budrumo lygis natūraliai yra žemesnis.

ŽINIASKLAIDA GALI TAPTI PROPAGANDOS BARJERU

Kalbėdamas apie informacinį karą realaus karo kontekste, dr. V. Denisenka atkreipia dėmesį, kad patikimos ir tradicinės žiniasklaidos priemonės, tokios kaip BBC, „Reuters“ ir kt., pranešimų apie įvykius dabartiniame kare Ukrainoje pabaigoje dažnai pateikia prierašą, kad realią situaciją ir faktus labai sunku patikrinti. Žurnalistai įspėja – kas parašyta, gali ne iki galo atspindėti realybę.

„Taip kokybiška žiniasklaida tampa propagandos barjeru informacinio karo kelyje, – tvirtina Karo akademijos docentas. – Viena esminių žurnalisto funkcijų – teikti patikimą ir patikrintą informaciją, atskirti faktus nuo nuomonės. Kartais ir žurnalistas negali šimtu procentų garantuoti, kad informacija patikima. Bet kokybiškoje žiniasklaidoje tai pasakoma. Jos žurnalistai, informuojantys apie Ukrainos karą, savotiškai įspėja –

„mes padarėme viską, ką galėjome, bet negalime garantuoti, kad čia yra tikri faktai“.

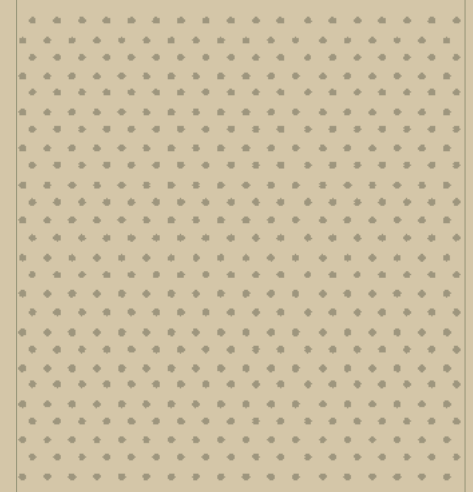
Pasak dr. V. Denisenkos, yra ir kitas būdas, kaip išnaudoti žiniasklaidą informaciniame kare: „Kremlius, sukūręs vadinamąją pseudožiniasklaidą, kuri imituoja tradicinių žiniasklaidos priemonių darbą, bet iš tikrųjų skleidžia propagandos, dezinformacijos naratyvus.“

Docentas pažymi, kad Lietuvos žiniasklaida atlieka nemenką darbą demaskuodama propagandos pasakojimus. Kita vertus, jai irgi galima pateikti tam tikrų priekaištų dėl piktnaudžiavimo „rėksmingomis“ antraštelėmis ir „tuščiu“ turiniu.

INTERNETAS – DIDELĖ INFORMACINIO KARO ERDVĖ

„Dar viena medijų terpė, į kurią reikia atkreipti dėmesį, – internetas, – sako specialistas. – Jis suteikia daug galimybių. Pavyzdžiui, galima samdyti interneto „trolius“, kurie pripildys socialinių tinklų erdvę užsakytais pranešimais, taip kurdami iluziją, jog dauguma žmonių palaiko vieną ar kitą poziciją ar laikosi vienos ar kitos nuomonės, pavyzdžiui, palaiko Rusijos agresiją prieš Ukrainą.“

Lietuvos karo akademijos docentas dr. V. Denisenka pabrėžia, kad propaganda informaciniame kare, taip pat ir pats informacinis karas siekia veikti nepastebimai, nes kitaip ji netenka poveikio. Jei propagandą sugebėsime atpažinti, ji praras savo prasmę, nes esminis jos tikslas – apgauti. x

1. Dr. Viktoras Denisenka:
„Propaganda informaciniame kare, taip pat ir pats informacinis karas siekia veikti nepastebimai.“

ŠAULYSTĖS SAMPRATA IR RAIDA STUDENTIŠKO GYVENIMO ETAPE

TEKSTAS: Gertrūda Šitkauskaitė

NUOTRAUKOS: asmeninio pašnekovių archyvo

KORP! SAJA VALDYBOS NARĖ VILTĖ

Šaulys studentas – kokią šio jauno žmogaus misiją matai?

Būdama šaulė studentė jaučiu didelę atsakomybę. Manau, kad tai yra svarbu, nes nuo manęs pačios priklauso, kaip aš pateiksiu ir perduosiu šauliškumą jaunesniems šauliams arba su tai nė trupučio nesusidūrusiais žmonėmis, su kuriais tenka bendrauti savo kasdieninėje veikloje. Atrodo keista, ką aš, būdama jauna studentė, galiu padaryti ar pakeisti šauliškame gyvenime? Pasirodo, galiu, dar ir kaip galiu. Būdama „Sajos“ nare galiu kelti įvairius rūpimus klausimus, organizuoti renginius, suburti bendruomenes ir vienyti naujus žmones dėl bendrų tikslų. Buvimas „Sajoje“ mane priartina prie žmonių su bendrais tikslais ir vertybėmis. Savo studento patirtį galiu iškart pateikti bendraminčiams, pasidalyti naujomis idėjomis ar perteikti savo žinias [o karo akademijos žinias tikrai puikiai pritaikau ir šauliškame gyvenime]. Manau, kad šiais laikais jauno žmogaus pečius slegia labai didelis atsakomybės svoris, kuris verčia mąstyti plačiai bei prisiminti, kad neši atsakomybę už savo bendruomenę bei šaulišką vardą.

Tapus studente, turbūt sunkiau derinti mokslus su šauliška veikla. Ar šaulystė smarkiai pasistūmė į šalį? O gal kaip tik priklausymas „Sajai“ padeda šauliškumą išlaikyti ir studijuojant kitame mieste?

Man pasisekė, kad mano ateities profesija nėra nutolusi nuo šauliškų vertybių ir kasdienybės. Kadangi šiuo metu studijuju Generolo Jono Žemaičio Lietuvos karo akademijoje, šaulystė smarkiai nepasistūmėjo į šalį, manau, kad net priešingai – suaktyvėjo, dar labiau ir ryškiau sukasi mano studentės gyvenime. Baigusi mokslus savo gimtajame mieste buvau atitrūkusi nuo šaulių, sunku buvo derinti devynių mėnesių tarnybą ir šaulišką

veiklas, tačiau, kai įstojau į karo akademiją, mjr. Almino Sinevičiaus („Sajos“ sendraugio) buvau pakviesta apsilankyti viename iš „Sajos“ renginių ir taip vėl į mano gyvenimą grįžo šauliškumas, kuris buvo trumpam užklotas kitais rūpesčiais.

Dabar viskas paprasta, nes mano profesijoje disciplina ir planavimas yra vienas svarbiausių dalykų. „Sajai“ laiko visada randu. Pasirodo, nėra taip sunku suderinti universitetinį mokslą su šauliškumu. Mano gyvenime vėl atsiranda naujos pažintys, kurios suburia bendriems tikslams, vėl jaučiuosi gyvybinga, kad galiu prisidėti ir susitikti su patriotiška visuomene.

14

KORP! SAJA VALDYBOS NARĖ MARTYNA

Kokie iššūkiai ištinka studentą šaulį, išvykusį iš savo miesto, savo šaulių rinktinės? Ar galima išlaikyti šauliškumą studijuojant?

Dar būnant 12 klasėje ir žinant, kad reikės išvykti studijuoti, buvo sunku atsisveikinti su draugais ir šauliais, ypač tuomet, kai žinai, jog vieni liks gimtajame mieste, o kiti studijuos kitame universitete ar net mieste. Tai buvo pirmasis iššūkis, su kuriuo teko susidurti. Kitas iššūkis buvo požiūris, kad žinių niekada nebus pakankamai. Kodėl tai iššūkis? Lietuvos šaulių sąjunga išugdė šį požiūrį ir kartais jaunam žmogui iš mažesnio miesto išvykus studijuoti tampa sunku surasti informacijos, kur ir kaip galėtų tęsti savo šaulišką veiklą. Norintys tobulėti ir degantys šauliškumu studentai dažnai pasirenka vieną iš dviejų kelių: tęsia veiklą savo rinktinėje arba užpildo dokumentus tapti miesto, kuriame studijuoja, rinktinės nariu.

Kaip manai, kas suburtų šaulius, išvykstančius studijuoti? Kaip suaktyvinti šaulių veiklą?

Organizacijos, tokios kaip Lietuvos šaulių sąjunga, vienija žmones dėl kelių priežasčių: ideologijos, veiklų, žmonių, švietėjiškumo ir t. t. Bet yra asmenybių, kurios nori dar daugiau. Šiuo atveju patenkinti žinių ir veiklų norą gali korporacija „Saja“ – tai, kas mus sieja, Tėvynės meilė ir šauliškumas. „Saja“ jungia šaulius studentus visoje Lietuvoje ir prisideda prie švietėjiškos informacijos sklaidimo. Man kaip šaulei iš kito Lietuvos krašto „Saja“ buvo kaip dar viena galimybė pratęsti savo šaulišką veiklą akademinio lygmeniu, prisidėti prie renginių organizavimo, įgyti naujų šauliškų pažinčių ir išbandyti save naujose veiklose. Siekiant palaikyti ryšį tarp savo vertybių ir organizacijos svarbu sekti ir nenustoti ieškoti informacijos.

2

2. Martyna išbandė save jaunųjų šaulių parašiutininkų stovykloje Šerkšnėnuose, 2018 m.

3. Andželika – priesaikos akimirka.

3

KANDIDATĖ Į KORP! SAJA NARIUS ANDŽELIKA

Ar papildoma veikla jaunimui – būreliai, priklausymas organizacijoms – formuoja / paveikia jauno žmogaus gyvenimo pasirinkimus? Ar Šaulių sąjunga formavo tavuosius?

Papildoma veikla neabejotinai turi didelę įtaką jaunimui. Būreliai, įvairios organizacijos formuoja jauno žmogaus asmenybę ir jo vertybes. Tam tikrais atvejais tai taip pat gali padaryti įtaką ir suformuoti stiprų pagrindą tolesniems asmeninės veiklos žingsniams. Kokią įtaką organizacija daro individui, priklauso nuo to, kokie yra organizacijos tikslai ir veiklos sritys. Šaulių sąjungos siekis yra ugdyti motyvuotus ir drausmingus Lietuvos Respublikos piliečius, pasirengusius ginti Tėvynę ir nelaimės atveju padėti kitiems. Atsižvelgiant į šį tikslą galiu pasakyti, kad ši organizacija man suformavo didelę pagarbą mūsų istorijai ir protėviams, patriotizmą ir meilę Tėvynei Lietuvai, taip pat prisidėjo prie tautinės ir pilietinės savimonės ugdymo. Šios suformuotos vertybės padarė įtaką mano tolesniam gyvenimo pasirinkimui – tapti Lietuvos karininke.

Ką veikei būdama jaunąją šaule?
Ką veiki dabar, kaip šaulė?

Būdama jaunąja šaule aktyviai dalyvaudavau daugelyje visuomeninių renginių, minėjimų, taip pat prisidėdavau prie jų organizavimo. Dalyvavimas pakopų programoje, tarptautinėse stovyklose man padėjo įgyti įvairių praktinių įgūdžių, pažinčių ir įspūdžių. Tapusi šaule daugiau laiko šiai organizacijai skyrčiau prisidėdama prie jaunųjų šaulių mokymo. Įstojusi į karo akademiją supratau, kad neturėsiu pakankamai laiko prisijungti prie savo šaulių kuopos veiklos, dėl šios priežasties ieškojau šauliškos veiklos tęstinumo, taip atradau korporaciją „Saja“. Būdama čia jaučiu, kad galiu prisidėti prie pagalbos šaulių sąjungai bei šaulių idėjų ir švietėjiškos informacijos sklaidimo.

Manau, Šaulių sąjunga stipriai prisideda prie jaunų žmonių formavimo, siekiant ugdyti juos kaip atsakingus piliečius, taip pat prisideda prie fizinio pasirengimo gerinimo, intelektualinių savybių ugdymo ir socialinių įgūdžių lavinimo. x

ANTANO ŽUKAUSKO-VIENUOLIO 140-OSIOMS GIMIMO METINĖMS

TEKSTAS: Stasys Ignatavičius,
LŠS V. Putvinskio-Pūtvio
klubo prezidentas

Dr. Jono Matuso „Šaulių sąjungos istorijoje“ (Kaunas, 1939 m.) randame: „Šaulių sąjūdis prasidėjo ir plėtojosi po karinio pavojaus ženklų. Dėl to ir karinė mankšta iš pat pradžių čia buvo būtinoji dalis. Rikiuotės pamokos būdavo Vytauto kalne, kur dabar sporto aikštelės. Ir Mikas Mikelkevičius prie šaulių pritapo, kai pagal laikraščių skelbimą atvyko į tokią pamoką. Rinkdavosi, be Pūtvio (Vlodo Putvinskio – aut. pastaba), Vienuolis-Žukauskas, prof. Tadas Ivanauskas, adv. Stašinskas, Matas Šalčius, adv. Skipitis, Gerbačiauskas, dail. Žmuidzinaičius, Mikelkevičius, prof. Balys Sruoga, Sidzikauskas, M. Žvirėnas, Balys Kemėšis ir dar keliolika. Susidarydavo apie 30.

Rašytojas Vienuolis atsimena, jog pirmomis dienomis rikiuotėje aukščiausias buvo Sruoga, o žemiausias Stašinskas...“ Iš šio teksto galima teigti, kad rašytojas Antanas Žukauskas-Vienuolis buvo vienas iš Lietuvos šaulių sąjungos įkūrėjų. Balandžio 7 dieną minime Antano Žukausko-Vienuolio 140-ąsias gimimo metines. Ko gero, A. Žukauskas-Vienuolis daugeliui geriau žinomas kaip mūsų literatūros rašytojas, prozininkas, dramaturgas, vienas iš garsiausių realistinės prozos meistrų. Tačiau nedaugelis žino, kad dramatiško likimo rašytojas buvo šaulys, dalyvavo Šaulių sąjungos įkūrimo ir buvo visų šių įvykių liudininkas, pradėjęs savo kovos kelią su Vladu Putvinskiu ir Matu Šalčiumi.

1

1. A. Vienuolis-Žukauskas.

15

1939 metų „Trimite“ A. Žukauskas-Vienuoelis straipsnyje „Ką aš atsimenu apie Lietuvos šaulių sąjungos kūrimąsi“ rašė: „1919 metais Duonelaičio gatvėje, Banko rūmuose buvo susigrūdusios kelios valstybinės įstaigos. Tų pačių rūmų 11 kambarį dirbo „Lietuvos“ dienraščio redakcijos personalas. Čia buvo redaguojamas ir „Saulėtekis“. Tame kambarį dirbo 7 žmonės: aš, rašęs šias eilutes, Matas Šalčius – dabar pasaulinis keliautojas, Ant. Dėdelė, dabar „L.Aido“ redaktorius; St. Češūnas – mokytojas-pensininkas, E. Šukevičius – valstybinio banko juriskonsulas, Levinas – žymus advokatas ir dar vienas, kurio pavardės nebepamenu. Mūsų visų viršininku buvo A. Rimka... Jis redagavo „Lietuvą“ ir „Saulėtekį“. Be to, jo žinioje buvo ir „Propagandos Biuras“. Darbo buvo daug, o darbininkų – maža; be to, ir tie patys buvome neprityrę ir įvairių profesijų žmonės. Dirbdavome pagal savo šefo nurodymus bei užsakymus, be jokio darbo paskirstymo. Taip antai, man vieną kartą šefas pavedė parašyti straipsnį apie lenkų žemės reformą, o E. Šukevičiui – vedamąjį „Saulėtekiui“, nors nei aš, nei jis panašių straipsnių niekuomet nebuvome rašę. O laikai buvo neramūs. Ėjo žiaurios kovos su bolševikais, kasdien vis giliau į kraštą skverbėsi lenkai, o vokiečiai lygiomis teisėmis su mumis tebešeimininkavo Kaune ir kituose didesniuose mūsų miestuose ir miesteliuose. Be to, krašto viduje stropiai veikė P.O.W. [Polska organizacija wojskowa – aut. pastaba] organizacija ir, naktimis gadindama kelius, tiltus ir kitas susisiekimo priemones, mėgino jaunutę Lietuvos valstybę iš vidaus išsprogdinti. Žaliajame kalne ir Ažuolyne, kur tuomet nebuvo nė vieno pastato, naktimis kažin kas šaudydavo salvėmis ir pokšėdavo po miestą palaidi slėpiningi šūviai. Po vienos tokios neramos nakties, mes, 11 kambario bendradarbiai, rimtai susirūpinome tokio palaido gaivalo demonstracijomis ir nutarėme kreiptis į valdžią, ir prašyti, kad mus apginkluotų ir išmokytų, kaip reikia ginklus vartoti. Kadangi mūsų buvo tik septyni, ne visi pritarė tokiam sumanymui, tai nutarėme kreiptis ir į kitų įstaigų tarnautojus; tą pačią dieną surašėme anketą ir paskleidėme po Banko Rūmų įstaigas. Atsiliepė tik 11 vyrų. Bet tai buvo maža, kad iš tokio skaičiaus galėtume sudaryti ginkluotą būrį. Reikėjo kreiptis dar į kitas ministerijas ir įstaigas. Kažin kas mums pranešė, kad toje pačioje Duonelaičio gatvėje, Socialinės Apsaugos Ministerijoje, Vladas Putvinskis supirkinėjęs iš apsilankančių vokiečių kareivių ginklus ir jau turįs suorganizavęs tokių ginkluotų vyrų būrį. Tą pačią dieną, tuojau po 19 v., mane ir Matą Šalčių delegavo į Socialinės Apsaugos Ministeriją. V. Putvinskį sutikome ministerijos duryse. Apie V. Putvinskį, kaip apie litvomaną

dvarininką, aš jau buvau girdėjęs dar prieškariniais laikais, bet nė karto nebuvau jo matęs. Be to, buvau skaitęs jo „Giedrę“ ir kitus tuomet dar niekur nespausdintus raštus. Tuos raštus davė man paskaityti jo dukrelės – pabėgėlės, kurios taip pat, kaip ir aš, gyveno Maskvoje lietuviškoje Nasvyčių šeimoje. Mes prisistatėme jam ir pasisakėme, kokiu reikalu atėję. V. Putvinskis mus labai rimtai ir atidžiai iš klausė ir nusistebėjo, kad mes tokiu neramiu laiku nors ir organizuoti, bet nesame ginkluoti. – Ką jūs darytumėte, jei jus naktį užpultų peoviakai? – staiga paklausė mus V. Putvinskis. – O tamtos ką darytumėte? – savo ruožtu paklausė ir M. Šalčius. – Mes?!.. Mes... Štai! – V. Putvinskis parodė mums po munduru pajuostėje kabanti parabelį ir pridėjo: – Mes ir miegame ginkluoti! Priėjo ir jo jaunesnysis sūnus. Ir jis turėjo pajuostėje pasikabinęs parabelį. Užprašė pas save į butą. Gyveno tuomet Putvinskiai Duonelaičio gatvėje Nr. 13. Putvinskių bute radome tuomet jo giminių, pažįstamų ir šiaip jaunuolių. Vyrų buvo užsiėmę su ginklais: taisė juos, valė, šveitė, perstatinėjo šautuvų užraktus ir darė įvairius bandymus bei patikrinimus. Moterys vienos taisė kuprines, mat vokiečiai parduodavo tik tokias, kurios buvo suplyšusios ar be odinių diržų; kitos – pjaustė lašinių brizus ir dešras, nes buvo šeštadienis, o šeštadieniais V. Putvinskis su sūnumi vykdavo į Žemaičius supirkinėti iš besitraukiančių vokiečių kareivių ginklų; ko negalėdavo nupirkti už pinigus, tai įsigydavo už lašinių brizus ir dešras. Pasirodo, kad kas Banko rūmų 11 kambarį buvo sumanyta, tai Vlado Putvinskio ir jo artimųjų jau buvo vykdoma. Nors 11 kambarių M. Šalčiaus pasiūlytas ginkluotų valdininkų pavadinimas „šauliais“ nebuvo priimtas, nes esą pavadinimas būsiąs painiojamas su „šiauliais“, bet V. Putvinskis jį užgyrė ir jis greit prigijo. Begeriant arbatą, buvo aptarti ir kiti klausimai, ir šeimininkas pasižadėjo, kad jei jam pasiseks į Žemaičiuose, tai pirmadienį jis galėsįs apginkluoti ir mus visus. Bešnekučiuojant, staiga, šeimininkas pažvelgė į laikrodį ir surimtėjo. Surimtėjo ir visi jo namiškiai; už aukštos mūro sienos, kur buvo pirmutinė karo mokykla, kariūnai užgiedojo maldą, o po maldos ir himną. Visi iš klausė stovėdami ir labai rimta iškilminga nuotaika. Pasirodo, kad toje mokykloje buvo ir vyresnysis Putvinskių sūnus. Pirmadienį tuojau po septynių, visi užsirašę šauliais Banko rūmų įstaigų tarnautojai ir nuėjome pas Putvinskį. Ėjome ne visi drauge, o pasiskirstę, nes vis dar kažin ko prisibijojome. Ne visi gavome ginklus, bet užtat visi gavome pareigų: M. Šalčius su V. Putvinskiu pasiėmė ir toliau vesti šaulių organizacinį darbą, A. Dėdelei buvo pavesta administracinė dalis, man – informuoti spaudą, kitiems

kitoks darbas. Ypač buvo branginami šauliai, tarnavę rusų ar vokiečių kariuomenėje ir susipažinę su ginklais. Pirmutinis mūsų vadas buvo vokiečių kariuomenės karys Kuodatis. Bet dar greit mes pasirodėme visuomenei ginkluoti. Pirmą eidavome išsirikavę į Vytauto kalną mankštintis be ginklų. Mes, vyrai, eidavome viduriu gatvės, o ponija Putvinskienė su dukterimis, savo seserimis ir viešniomis šaligatviais. Jos pasitikdamos jaunos vyrus, ragindavo juos stoti į mūsų eiles. Pirmą kartą prisidėjo prie mūsų tik 4 jauni vyrukai, kiti atsikalbinėdami sakėsi prisirašysią vėliau. Daug kas žiūrėjo į mus, kaip į kokius komediantininkus ar į šovinistus litvomanus ir palydėdavo mus pašaipomis bei įvairiais pajuokiančiais epitetais. Bet kai po poros savaičių išėjome į gatvę ginkluoti ir su dainą, niekas iš mūsų jau nebesišaipė, o visi sustodami žiūrėjo, stebėjos, ir šaulių eilės diena po dienos ilgėjo ir gausėjo. Šaudyti mokytis eidavome į fortus. Mane netrukus „Spaudos Biuras“ pasiuntė į bolševikų frontą karo korespondentu ir, kai po mėnesio sugrįžau atgal į Kauną, šauliai jau buvo legalizuoti, apginkluoti ir jiems vadovavo karininkai; bet šaulių dvasia ir centras vis dar tebebuvo Putvinskių namuose.

Brangūs tie namai Nepriklausomai Lietuvos valstybei, brangūs jie ir mums pirmutiniams šauliams. Juose ne tik gimė, užsimezgė Šaulių Sąjungos idėja, kuriai V. Putvinskis išpranašavo didelę ateitį, tokią, kokios ji palaipsniui tebesiekia ir dabar. Putvinskių namuose praskambėjo ir pirmoji šaulių priesaika ir malda. Ilgai tie namai buvo kilniosios jaunuomenės valstybiškai-tautiško židinio centru... Dabar, kada tik aš praeinu pro tuos namus, visuomet man regisi, kad juose tebedvelkia prakilni didelė Vlado Pūtvio – Putvinskio dvasia. Anksčiau ar vėliau, bet bus tie namai jam žinta.“

A. Žukauskas-Vienuoelis labai artimai bendravo su Vladu Putvinskiu ir jo šeima. 1929 metų kovo 5 dieną mirus V. Putvinskiui, rašytojas jį pavadino „Šaulių tėvu“. 1933 metais minint V. Putvinskio mirties ketvirtąsias metines, jis „Trimite“ rašė: „Jis buvo mūsų tautos dvasios žadintojas ir vadas. Jis sukūrė ir įkvėpė savo dvasia tokią galingą organizaciją, kokia yra Šaulių Sąjunga. Žinoma, Šaulių Sąjunga yra ne vieno žmogaus darbas. Tai tūkstančių darbas. Bet to darbo įkvėpėju buvo Putvinskis. Tautos dvasią sudaro jos ideologija. Kiekviena tauta turi turėti savo tikslus, savo idealus, kurių ji siekia. Šitų idealų suformulavimą ir jų išaiškinimą mes ir vadinam tautos ideologija. Tauta be ideologijos yra lyg vairas be vairo.“ x

ŠŪKIS: „Į MŪŠĮ – PIRMIEJI!“

Praėjusio „Trimito“ numerio straipsnyje „Švediški „boforsai“ Lietuvos dangaus sargyboje“ skaitytojai buvo supažindinti su švediškais priešlėktuviniais gynybos pabūklais „Bofors“. Buvo aptarti jų modeliai, valdymas ir veikimas, naudojimas Lietuvos ginkluotosiose pajėgose. Jei skaitėte tą straipsnį, turbūt suprantate, kodėl Oro gynybos bataliono karių šūkis yra „Į mūšį – pirmieji!“. Tačiau ši informacija vargu ar prilygs gyviems kario, susidūrusio su šia ginkluote, įspūdziams ir prisiminimams. Apie ginkluotę „Bofors“ ir ne tik ją mums papasakos Lietuvos karinių oro pajėgų Oro gynybos bataliono viršila Nerijus Kažukauskas.

16

Kada ir kaip pradėjote savo tarnybą Lietuvos ginkluotosiose pajėgose?

Dar būdamas vaiku, paaugliu, jaunuoliu labai žavėjausi kariuomene. Neturėjau jokių ryšių su ja, tik pavienius draugus, kurie vienu ar kitu metu buvo pašaukti tarnauti. Be abejo, tarnyba kariuomenėje nebuvo aplenkusi ir mano šeimos – senelių ir tėvų, kurie, priklausomai nuo laikotarpio, tarnavo Lietuvos ar Sovietų Sąjungos kariuomenėje. Tiksliai nepamenu, bet, jei neklystu, nebuvo nė vieno draugo, kuris būtų gyręs tarnybą Lietuvos kariuomenėje. Vieni, morališkai išvermingesni, atitarnavo visą 12 mėnesių tarnybą, kiti, morališkai silpnesni, palūždavo ir dėl sveikatos problemų „komisiodavosi“ neišbuvę iki galo.

Kad ir kaip būtų, visa ši „blogoji“ patirtis manęs neišgąsdino, tad vos sulaukęs 18 metų su keliais bendraminčiais patraukiau į tuometį Regioninį tarnybos gynybos štabą (RTGŠ). RTGŠ atstovė išgyrė naujai įsteigtą Mokomąjį pulką Rukloje, į kurį ir užsirašiau... O ko daugiau reikia jaunuoliui, trykstančiam noru kuo anksčiau pradėti tarnybą Lietuvos kariuomenėje. Pamenu, kad tarnyba prasidėjo praėjus vos dvidešimčiai dienų nuo 12 klasės baigimo.

TEKSTAS: Kęstas Vasilevskis,
Vytauto Didžiojo karo
muziejaus muziejininkas

NUOTRAUKOS: Oro gynybos bataliono

Be abejo, patirtis buvo nauja, bet nebuvo nieko, kas atbaidytų nuo tolesnės tarnybos. Dar anksčiau buvau užsibrėžęs tikslą likti kariuomenėje, kuris buvo pasiektas. Praėjus keliems mėnesiams nuo tarnybos pabaigos buvau pakviestas į tą patį Mokomąjį pulką pradėti profesinės karo tarnybos.

Kaip atsidūrėte Oro gynybos batalione? Ar jus traukė tarnauti oro gynyboje?

Kaip ir minėjau, profesinę karo tarnybą pradėjau Mokomajame pulke, kur vykdžiau skyriaus vado instruktoriaus pareigas. Pačia tarnyba nesiskundžiau, bet norėjosi ko nors naujo ir arčiau gimtosios vietos. Nors, dabar pagalvojus, tas atstumas nuo gimtinės jokios įtakos gyvenimui nedaro. Taip gavau pasiūlymą išbandyti jėgas naujai įsteigta Oro gynybos batalione (toliau – OGB). Tuo laiku OGB egzistavo jau ketverius metus, tad ne tik pamatai, bet ir pagrindai jau buvo sudėti. Tai labai palengvino mano integraciją į tą nuostabų kolektyvą ir naują karybos kryptį – oro gynybą.

Iki tol jokių žinių apie oro pavojų ar juo labiau apie oro gynybą neturėjau. Vienintelės žinios ir „atidirbtas“ veiksmas

2

pratybų metu buvo komanda „Oras“, po kurios visi guldavome ant nugaros ir, iškėlę ginklų vamzdžius į viršų, imituodavome ugnies atidengimą į skrendantį oro taikinį... Dabar ta praktika kelia šypseną. Buvau paskirtas į 232-osios zenitinės patrankos skyriaus vado pareigas. Tuo metu pamaniau – tai kokio dydžio tas batalionas, jei aš būsiu jau 232-osios patrankos vadas... Jūs įsivaizduojate – ne pirmosios, ne 12-osios, o 232-osios patrankos! Skaičius, netelpantis galvoje... Bet realybė netrukus parodė, kad skaičiai ne visada nurodo tik sumą. 232 reiškė: 2 – antra oro gynybos baterija, 3 – trečias oro gynybos būrys, 2 – antra zenitinė patranka.

Visai neseniai sužinojau, kad dabartinėje oro gynyboje senais Antano Smetonos laikais tarnavo mano senelis Vytautas Kažukauskas. Kol kas nei tikslaus tarnybos laiko, nei eitų pareigų nespėjau išsiaiškinti.

Ar galite prisiminti, kaip vyko mokymai naudotis „Bofors“ pabūklais? Galbūt galite papasakoti apie kokias nors įsimintinas ar įdomias mokymo metodikas?

Džiugu, kad atėjus į batalioną mane pasitiko labai kompetentingas personalas, kryptingai ir nuosekliai įtraukęs mane į oro gynybos „liūną“. Labai maloniai buvau nustebintas tuomečių karininkų, kurių pavardžių neminėsiu, kad neįžeisčiau kitų. Jie ypač daug

dėmesio, laisvo laiko ir energijos skyrė naujai ginkluotei įsisavinti ir praktikoje pritaikyti. Pati ginkluotė tikrai nebuvo nauja, bet ta kryptis buvo visiškai naujovė Lietuvos kariuomenei. Mechanizmas yra vienas ir tas pats – perprasti ją taip, kad iš miegų pakilęs mokėtum ją pasinaudoti ir įvykdyti iškeltą užduotį.

Mokymo procesas iš pažiūros niekuo nesiskyrė nuo kitų mokymų: teorija (techniniai ir taktiniai duomenys: masė, matmenys, taktinis panaudojimas ir t. t.), praktika (ardymas, tepimas, surinkimas, perdiskavimas, užtaisyimas, ištaisyimas ir t. t.). Bet tam, kad atsirastų vadinamasis „automatizmas“, kad karys negalvodamas imtų ir be „užsikirtimų“ atliktų visus veiksmus nuo pradžių iki pabaigos, rengdavo varžybas tarp padalinių. Tuo metu tai buvo savotiška naujovė mokymo procese, bent jau man. Jos metu ugdydavo tris pagrindinius principus: lyderystę, greitį ir kolektyvinę dvasią. Be abejo, pirmomis dienomis nuostabą kėlė ir agregatų gabaritai, kuriuos pamatęs supranti, kad čia tai tikrai vienas mūšio nelaimėsi... Pavyzdžiui, zenitinė patranka L70 svėrė 4,7 tonos, vamzdis – 163 kg, o spynos rėmas – 54 kg... Kad ir kaip pažiūrėsi, vienas nelabai ką ir nuveiksi...

Ar tarnavote tik prie „Bofors L-70“, ar teko naudotis ir kitais pabūklo modeliais? Galbūt teko naudotis ir „L/60AA“ ar „m/48“ modeliais?

Pati sistema vadinosi „m/48“. Jos pavadinimas reiškė, kad ta sistema buvo sukurta 1948 metais. Data kelia nuostabą – praktiškai keleri metai nuo Antrojo pasaulinio karo pabaigos. Susimąstai, kaip tokiais gūdžiais laikais jie galėjo sukurti tokią sistemą... Atrodytų, kokie pagaminimo metai, tokia ir ginkluotė. Bet nieko panašaus – viskas apgalvota taip, kad ją šiek tiek modernizavus būtų galima kuo puikiau panaudoti ir šiomis dienomis. Sistemą sudarė trys pagrindiniai elementai: du zenitiniai pabūklai L-70, ugnies valdymo radaras UVR790 ir apžvalgos radaras PS70.

Pradžioje, bet labai neilgai, vykdžiau funkcijas prie L-70, o vėliau – prie ugnies valdymo radaro. Darbas prie pabūklo ir radaro skyrėsi kaip diena nuo nakties – prie patrankos daugiau mechaninio, fizinio darbo, o prie radaro – mąstymo, skaičiavimo, duomenų suvedimo. Kuo tiksliau apskaičiuoji reikiamus parametrus, tuo mažesnė paklaida bus atidengiant ugnį, naikinant taikinį ar taikinių grupes.

Asmeniškai man arčiau širdies buvo darbas prie UVR790 radaro. Nebuvau matematikas ir labai geras skaičiuotojas, bet suvedant duomenis, skaičiuojant, ieškant geriausių sprendimų apimdavo azartas ir smalsumas. Tiesa, norėtuši paminėti, kad visas radaro meniu buvo ne lietuvių kalba ir net ne anglų, o švedų, tad tai dar daugiau sukeldavo sunkumų. Ypač tada, kai suklysdavai ir reikėdavo ieškoti klaidos ar blogai įvesto parametro. Ko iš šios sistemos neatimsi, tai pasirošimo mūšiu trukmės – sistemos išskleidimas ir sujungimas į vientisą „organizmą“ užtrukdavo nuo 45 min. iki 1 val. 30 min., priklausomai nuo grunto paviršiaus, atstumo tarp pabūklų ir radaro, kitų aplinkybių. Nekalbant apie kitus trukdžius, tokius kaip vieno ar kito agregato smulkesnis ar rimtesnis gedimas, kurių pasitaikydavo gana dažnai. O šiuolaikinė oro gynybos ginkluotė, tokia kaip raketinis oro gynybos kompleksas RBS70, gali atidengti ugnį per 1 min. nuo pavojaus signalo gavimo. »

1. Vykdydamas kovinį budėjimą prie Ignalinos atominės elektrinės, 2007 m.

2. Užfiksuota akimirka iš UVR790 operatorių žinių atnaujinimo kurso su tuomečių bataliono vadu mjr. Ričardu Jarusevičiumi (vrš. Nerijus Kažukauskas – su valdymo pultu rankose, trečias iš dešinės), 2006 m.

Žinoma, kad pabūklų „Bofors“ valdymas yra labai įdomus ir reikalaujantis darnaus komandos darbo. Ar galite pasidalyti savo išpūdžiais apie tai?

Išties, sistemos valdymas reikalavo ne tik žinių, ginkluotės išmanymo, bet ir komandinio darbo. Ne veltui anksčiau užsiminiau apie „automatizmą“ ir komandinę dvasią. Ji būtina norint siekti aukščiausių tikslų ir nėra įmanoma be supratingumo, darnaus darbo kartu ir palaikymo. Kaip minėjau, vien vamzdis sveria 163 kg, tad nešant jį, nors vienam kariui kluptelėjus, pasekmės gali būti labai liūdnos, jau nekalbant apie bendrą užduoties ar operacijos tikslą. Taip – ginklas vienas, bet tam, kad tas ginklas atliktų savo darbą, kolektyvas turi būti kaip vienas kumštis. Prieš kovinius šaudymus karys turi būti išlaikęs ginklo valdymo testą (toliau – GVT), be kurio jis negali būti prileistas prie kovinio šaudymo pratybų.

GVT jis atlieka vienas, o L-70 ginklo valdymo testą atlieka visas skyrius – tai irgi nemažai pasako apie kolektyvo darnos svarbą. Įgulą sudaro penki kariai – skyriaus vadas ir keturi kariai, kurie turi mokėti atlikti ne tik kiekvienas savo funkcijas, bet ir bet kurio kito. GVT metu tai yra stebima ir testuojama. Be skyriaus vado, komandoje svarbiausias yra vyresnysis šaulys, kuris esant poreikiui perduoda skyriaus vado komandas bei nurodymus, kartu koreguoja ugnį. Kiekvienas narys komandoje yra aukso vertės, tad netekus nors vieno nario užduoties įvykdymas gali pakibti ant plauko.

Žiniasklaidoje esu skaitęs, kad 2016 metais prieštankinėse pratybose kaip dalis kombinuotos ugnies buvo bandoma ir ginkluotė „Bofors“. Galbūt esate tose pratybose dalyvavęs? Ar galėtumėte pakomentuoti pabūklų „Bofors“ panaudojimą prieštankinėje ginkluotėje?

Oro gynybos vienetas su L-70 patranka prieštankinių padalinių pratybose „Medžiotojas“ pirmą kartą dalyvavo 2015 metais. Patrankos išskirtinumas yra tas, kad ją galima panaudoti ne tik prieš oro taikinius, bet ir prieš antžeminius ar antvandeninius taikinius Karinėse jūrų pajėgose. Įvertinus efektyvų L-70 šūvio nuotolį, kuris yra 4 kilometrai (šaudant sujungus) bendrą sistemą, efektyvus šūvio nuotolis padidėja iki 5 kilometrų), 40 mm ginklo kalibrą, pradinį sviedinio greitį, siekiantį net 960 m/s (kai kurių sviedinių siekia ir 1 400 m/s), 240 šūvių per minutę greitašaudą bei sviedinio tipą (kurių yra nuo veikiančių nuotoliniu būdu iki šarvamušių), galima drąsiai teigti, kad tai yra galinga jėga ne tik prieš oro, bet ir prieš antžeminius taikinius.

Be abejo, nereikėtų tikėtis, kad šis ginklas pridarytų daug bėdų visiškai šarvuotai technikai, ypač šiuolaikiniams tankams. Tačiau jo panaudojimas mūsų metu turėtų įnešti nemažai panikos priešiškomis pajėgoms. Pratybų „Medžiotojas“ metu patranka būdavo naudojama viename iš paskutinių gynybos etapų, nes, kaip suprantame, mobilumu ji tikrai nepasižymi. Atidengus ugnį iš šio ugnies vieneto, dėmesio tikrai netrūkdavo... Dėmesio sulaukdavome ne tik iš Lietuvos kariuomenės atstovų, bet ir iš sąjungininkų.

Vytauto Didžiojo karo muziejaus Karo technikos ekspozicijos lankytojai gali apžiūrėti ne tik „Bofors“ pabūklus, bet ir švediškus sunkvežimius „Volvo 934“, vadinamuosius „Volvo Titan“. Esu matęs nuotraukas, kad šiuos sunkvežimius naudojo ir Oro gynybos batalionas, transportavo „Bofors“ pabūklus. Ar Jums teko važinėti šiais sunkvežimiais? Kuo jie galėtų būti įdomūs?

Taip, teko, ir ne vienus metus... Šie sunkvežimiai – tikra legenda. OGB juos buvo priimta vadinti „kargais“. Pravardė juokinga... Pamenu, pirmą kartą išgirdęs šį pavadinimą paklausiau kolegos, kodėl jie jį taip vadina, atsakymas buvo – „nežinau, taip švedai jį vadina“. Kadangi

ši ginkluotė buvo perimta iš Švedijos karalystės, švedai suteikė ir apmokymų paslaugą. O transportuoti ginkluotę buvo pritaikyti būtent minėti „Volvo“ vilkikai, skirti kroviniams pervežti, kas angliškai reiškia „cargo“. Nuo to ir prilipo tas neoficialus pavadinimas.

Jie pradėti gaminti apie 1956 metus. Vėlgį, transportas labai senas, bet atsinaujinančiai Lietuvos kariuomenei tuo metu trūko visko, taip pat ir transporto priemonių. Tad ši patikima technika, kad ir sena, bet buvo ypač reikalinga.

Privalomosios karo tarnybos metu LDK Algirdo MPB buvau ryšininkas vairuotojas, tad teko vairuoti sovietinį sunkvežimį ZIL-131. Tad iš patirties galiu drąsiai teigti, kad „kargas“ buvo daug patikimesnis nei zilas – jis ne tik kūrėsi daug lengviau, bet ir pravažumas buvo nepalyginti geresnis. Be abejo, komforto ten tikėtis neverta, nes, kad ir kaip būtų, pagaminimo metai pasako daugiau, nei reikia. Pratybų metu vairuojant šią transporto priemonę nutikdavo visko. Ne kartą yra tekę sustoti ir pusiaukelėje dėl įvairių gedimų, bet iš esmės ne veltui „Volvo“ vardas jau seniai yra žinomas visame pasaulyje. Beje, šią transporto priemonę išbandė ir Dakaro lenktynių legenda – Benediktas Vanagas, tik gaila – ne Dakaro ralyje, o Lietuvos bekelėje.

4

Esu skaitęs, kad su šiuo radaru galima sinchronizuoti du [m/48] pabūklus ir juos valdyti pasitelkus radarą. Ar galėtumėte papasakoti, kaip ši sistema veikia?

M/48 sistema veikia tokiu principu: 2 zenitinės patrankos L-70 laidinio ryšio kabeliais sujungiamos su ugnies valdymo radaru UVR790, o pastarasis – laidiniu arba radijo ryšiu su apžvalgos radaru PS70. Radarui UVR790 ir patrankoms L-70 elektra tiekama iš 50 kW generatoriaus, o apžvalgos radaras maitinamas jame integruotu elektros generatoriumi.

Sujungus agregatus į vientisą sistemą, lygiagretinamos patrankos tam, kad abi būtų nukreiptos į tą patį erdvės tašką, kurį nurodo ugnies valdymo radaras. Čia irgi kildavo nemažai iššūkių, nes dažnai viena ar kita patranka, o kartais ir abi „žiūrėdavo“ ne ten, kur yra nurodoma joms „žiūrėti“. Tokiu atveju jos būdavo suvedamos iš naujo. Dažniausiai tai būdavo žmogiška klaida: blogai išgulsčiuotas patrankos, blogai išgulsčiuotas UVR790, netinkamai įvesti šiaurės duomenys, netinkamai įvesti UVR790 duomenys ar kt. Bet pasitaikydavo ir UVR790 ar L-70 sistemos gedimų.

Atrodytų, patranka yra patranka, kokia ten sistema viduje gali būti, bet pasirodo, kad

ne tik gali būti, bet ir yra. Valdant patrankas nuotoliniu būdu, t. y. valdymo radaru, į jas įstatomas patrankos kompiuteris (jei taip galima jį pavadinti), vadinamas „padavimo duomenų dėže“ (PDM). Jis apdorovalo iš radaro gaunamą informaciją ir teikdavo nurodymus atitinkamiems patrankos varikliams, kurie savo ruožtu atitinkamai pasukdavo patrankos lafetą ir pakeldavo / nuleisdavo patrankos vamzdį.

Sujungus sistemą, ją sukalibravus tarpusavyje bei su apžvalgos radaru PS70, buvo galima raportuoti vadui apie tai, kad būrys yra pasiruošęs mūšiu. PS70, aptikęs taikinį, teikdavo duomenis į UVR790, kuris, apdorojęs gautą informaciją, ją perteikdavo patrankoms. Šios, savo ruožtu, automatiškai būdavo pasukamos taikinio artėjimo kryptimi. UVR790 paskirtis – labai tiksliai, atsižvelgiant į balistikos, oro, vėjo, taikinio, pradinio sviedinio greičio, sviedinio tipo, parako temperatūros ir kitus parametrus, apskaičiuoti, kur iššauti, kad iššautas sviedinys pataikytų būtent į tą tašką, į kurį ir yra taikomas.

Sujungus visus agregatus į sistemą ir užtaisius pabūklus koviniais sviediniais, taikiniams naikinti užtektų vieno žmogaus. Tiesa, tik tada, jei taikiny neskleistų radijo trukdžių ir tol, kol nesibaigtų šoviniai dėtuvėje.

Derėtų paminėti, jog ši sistema gana ilgą laiką saugojo erdvę virš Ignalinos atominės elektrinės, kur budėdavo 24 valandas per parą, 7 dienas per savaitę.

Įvairių modelių pabūklų „Bofors“, minėtą „Volvo 934“ sunkvežimį, nevisos komplektacijos radarą UVR 790 galima pamatyti Vytauto Didžiojo karo muziejaus Karo technikos ekspozicijoje, veikiančioje Kauno VI forte. Čia pamatysite netgi Oro gynybos bataliono ryšininkų naudotą vikšrinį „byvį“? Jūs nežinote, kas yra vikšrinis „byvis“? Tuomet kviečiame registruotis į ekskursijas ir atėję galėsite pačiupinėti jo guminius vikšrus, išgirsti apie plačias šios nuostabios transporto priemonės pritaikymo galimybes. x

3. L-70 pabūklo paruošimas mūšiu. Radviliškis, 2005 m.

4. m/48 sistemos lauko taktikos pratybos. Tai buvo pirmosios pratybos OGB istorijoje, kai visa ši ginkluotė buvo „paslėpta“ apkasuose. Oro gynybos bataliono nuotrauka. Pabradės centrinis generolo Silvestro Žukausko poligonas, 2007 m.

LIETUVIŲ LIKIMAS LATIMERIO (JAV) ANGLIAKASIŲ STREIKO METU

SPAUDOS,
RADIJO IR
TELEVIZIJOS
RĖMIMO
FONDAS

TEKSTAS: Birutė Malaškevičiūtė

1. 1897 metų rugsėjo 10 diena. Streikuojantys angliakasiai žygiuoja į Latimerį.

2. „Szerifas Martin, žmogžudys nekaltų straikierių“. Tėvynė. 1897. Nr. 10.

17

„Angliakasių šeimos labai bijodavo juodai aprengtų arklių, traukiančių vežimus iš kasyklų kalnų į kloniuose esančius miestelius ar bažnytkaimius. Angliakasių žmonos, dukros ir sužieduotinės sėdėdavusios savo namelių priebučiuose ir su baime stebėdavusios, į kuriuos namus juodi arkliai atitrauks vežimą ir išmes užmušto angliakasio lavoną. O tie arkliai anomis primityviomis kasyklų dienomis nuolat traukdavę iš kasyklų įvairiomis kryptimis ir žmonėms be galo dilgindavę nervus.“ Taip apie XIX amžiaus Amerikos angliakasių, tarp kurių nemažai buvo lietuvių, kasdienybę rašė Amerikoje 1968 metais išleistoje knygoje „Shenandoah lietuvių Šv. Jurgio parapija“, A. Kučinskas.

Pas mus įsigalėjusi nuomonė, kad lietuviai į JAV emigravo tik tarpukariu. Tačiau tai prasidėjo XIX amžiaus antroje pusėje. Jei tikėsime S. Daukantu, pirmieji lietuviai ten pasirodė dar anksčiau – XVII amžiuje: „toje pačioje gadynėje dar ta minavotina notis nutiko Lietuvos tautoje, jog daugybė lietuviško svieto išsidangino į Ameriką, nesgi viršiaus minavojau, jog didžturčiai Lietuvoje svietą vergė, kursai vengdamas nuo tos vergybės muko į Kuršą, kuriame kunigaikščiai didžiai išmintingai rėdės ir savo valstiečiuose žmonių nei baudžiovomis, nei didžiomis donėmis nesunkino, nuo to radusis tenai didžiai daugybei svieto kunigaikštis Jokūbas nupirko salą Tobagu vadinamą nuo ispanų karaliaus ir tenai išleido atėjūnus naujukynui įkurti ir tuomi pačiu prekybai praplatinti, kur į naujukyną paskuo angliai išgriovė, o likusįjį svietą išvedė į Newjorką.“

1

Šią S. Daukanto versiją knygoje „Lietuviai Amerikoje“ [viršelyje nurodoma, kad išleista 1899 metais, tačiau Lietuvos nacionalinės Martyno Mažvydo bibliotekos kartotekoje prie datos yra prieštaras [fakt. 1902]] mini ir J. Žilius, kuris pagal tų laikų galimybes stengėsi kuo smulkiau aprašyti lietuvių emigrantų skaičių, draugijas, užsiėmimus, jų gyvenamas vietas Amerikoje. Autoriaus teigimu: „Metus 1868 mes notuojame kaip pradžios lietuviszkosios emigracijos į Ameriką.“ Nuo vietovės, kurioje buvo apsistoję atvykę ieškoti geresnio gyvenimo, priklausė ir jų užsiėmimas. Kalbėdamas apie Pensilvaniją, pasakojimą pradėjo nuo rytinės valstijos dalies, kur buvo įsikūrusios anglių kasyklos, skyrių pavadindamas „Lietuviai prie Pensilvanijos antracito“ ir pajavairindamas ketureilium:

Ten kur anglių kalnai steri
Upės solferiu sriovena
Kalnuose nēr pievų, dirvų
Maineriai tenai gyvena.

Dirbusių anglių kasyklose gyvenimas buvo nepavydėtinas: skurdi buitį, sunkus, menkai apmokamas darbas. Neretai čia įvykdavo nelaimingų atsitikimų, baigdavusių mirtimi. „Lietuviui angliakasiui kasyklose nutraukė abi kojas. Jokios mediciniškos pagalbos nesuteikę, kasyklų magnatų atstovai jį nuvežė į namus ir smarkiai kraujuojantį paliko prieangyje. Kol artimieji pamatė, kas atsitiko, angliakasytiek nukraujavo, kad vietoje mirė“ – rašė A. Kučinskas. Nenuostabu, kad angliakasiai buvo vieni iš pirmųjų pradėję streikų tradicijas Amerikoje. Dažniausiai jie baigdavosi vienokiu ar kitokiu susitarimu. Tačiau tai, kas nutiko 1897 metų rugsėjo 10 dieną Latimeryje, įėjo į Amerikos istoriją kaip vienas iš siaubingiausių įvykių streikų istorijoje, pramintas Latimerio žudynėmis. Šioje nuotraukoje užfiksuota, kaip beveik 500 streikuojančių angliakasių eina Latimerio link. Gali kilti klausimas, o kodėl mums tai turėtų rūpėti? Šio streiko metu iš 21 nužudyto angliakasio 5 buvo lietuviai. Iš 55 sužeistųjų (kai kurie šaltiniai nurodo 50) 4 – lietuviai. Bėgant laikui buvo parašyta ne viena studija, skirta šioms žudynėms, tačiau, kas nutiko iš tikrųjų, geriausiai gali papasakoti tų dienų liudininkas – „nedelinis lietuviszkas laikraštis iszeinantis kas subata“ „Tėvynė“. Neįtikėtina, tačiau tuo metu Amerikoje lietuviai ne tik sunkiai dirbo, tačiau kūrė savo parapijas, statė bažnyčias, organizavo lietuviškus chorus ir draugijas bei leido laikraščius lietuvių kalba. Šis įvykis buvo aprašytas taip [šiek tiek neįprasta mūsų akiai kalba, tačiau truputį kantrybės, akys pripras ir mes nusikelsime į 1897 metus]: „Neapykanta, kokią anglo-saksiszkas gaivalas Amerikoj dėl „foreigerių“, atėjūnų

(suprask slavų, lietuvių ir italų) daėjo iki barbariszkai žmogžugystei, kurią papildė, prisidengdamas valdžios ploszcziumi, szerifas Martin ir jo 102 deputatai.

Faktą užrašome į istoriszką kroniką teip:

Anglekasyklų darbinjkai, Hazletono apygardoj, Pennsilvanijoj, pabaigoj Ruggjuczio mėnesio, szių metų, sustraikavo. Prie straikuojanczių prigulėjo daugiausiai slavai ir lietuviai, nes tie buvo labiausiai skriaudžiami.

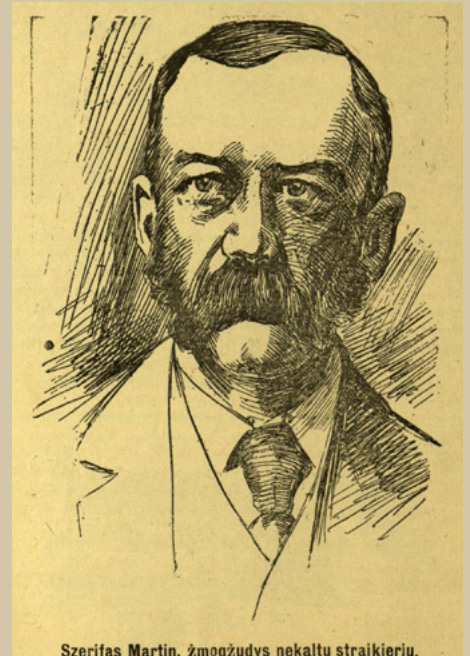
D. 10 Rugsėjo apie 500 straikuojanczių ėjo į kaimelį Lattimer, idant prikaltintų ten kastynėse dirbanczius draugus, kad teipgi sustraikuotų. Szuom tarpu szerifas, neva perstatytojas valdžios, su savo nusamdytais pagelbinjkais ant vieszkelio darbinjkams pastojo kelią ir be jokios svarbios priežasties, pats žmones pradėjo aržinti ir revolveru grasinti, o kad vienas iš darbinjkų jam išmuszė iš rankos tą revolverį, szerifas liepė deputatams į darbinjkus szauti iš vinczesterinių szaudyklų (nog 16 szuvių).

Szaudė į bėganczius. Szaudė net per keliolika minutų. Užmusztų buvo 21, sužeistų į 50, iš kurių keli jau mirė, ir likusieji kasžin ar visi išlikis gyvi, užmusztuosius ir sužeistuosius kulkos beveik visus pagavo iš užpakalio, bebėganczius pasilėpti. Toj vieta, ties Hazletonu, kurią vargszai darbinjkai nekaltu savo krauju apliejo, pasilikil ilgai, ant amžių, jų liūdnoj atmintije, gal szauks kada į dangų atmonijimo.

Darbinjkai, rinkdami pinigus ant provos su szerifu ir jo tarnais ir nelaimingų naszlių, privalo rinkiti aukas ir dėl pastatymo toj vietoj kritusiems už darbą ricieriams amžino paminklo su paraszais keturiose kalbose: angliszkoj, lenkiszkoj, lietuviszkoj ir slavokiszkoj.

Iš lietuvių Lattimer skerdynėj liko užmuszti ant vietos sekantieji:

1. Antanas Grikis, paliko paczią ir 2 vaiku, paėjo iš Zailių kaimo, Simno par., Suv. gub.
2. Jon Tarnavyczia, 40 m., paliko paczią su 3 vaikais, Suvalkų gub., Lazdijų par.
3. Pranas Keidelis, Veisėjų par., Suvalkų gub., nevedęs.
4. Rafolas Rakevyczia, Vilniaus gub., nevedęs.
5. Jokubas Tamosziunas, jau numirė, paeina iš Vilniaus gub., nevedęs, gyveneno Mt. Pleasante, Pa.

Szerifas Martin, žmogžudys nekaltu straikeriu.

2

Sužeisti:

1. Kazys Dulys, Vilniaus gub., par. Daugupaczių.
2. Adomas Lapinskas, Vilniaus gub., Kleboniszkių kaimo, nevedęs.
3. Andrius Jieszmantas, Suvalkų gub., Lazdijų par., perszauta ranka, nevedęs.
4. Jonas Pecziukonis, Lazdijų par., Suvalkų gub., nevedęs.

Planai iš karto po įvykio žuvusiesiems pastatyti paminklą nenusisekė. Tai buvo padaryta 1972 metais, minint 75-ąsias žudynių metines. Užrašas tik anglių kalba ir įrašyta 19, o ne 21 nužudytasis. Jeigu jame ieškosime lietuviškų pavardžių, rasime tik žinodami aukas. Tarkime, Antanas Grikis paminkle tapo Anthony Grekos, literatūroje nurodomas kaip Antonio Grazke, o ant antkapinio paminklo – Andrew Grycka.

Įvyko ir šerifo bei jo parankinių teismas – jie buvo išteisinti. Tuomet „Tėvynė“ liūdnei konstatavo: „Sunku ant svieto rasti teisybę, bet visgi reikia jieszkoti.“ x

VYŠNIŲ KEKSAS

TEKSTAS: Vytautas Radzevičius

NUOTRAUKA: Julius Kalinskas (15min.lt)

Keli patarimai gaminant keksą. Tinka ir kitiems konditerijos gaminiams.

Kad ir kaip keistai atrodytų reikalingų produktų kiekis, bet tų skaičių reikia laikytis. Paklaidos keičia rezultatą. Kaip ir krepšinyje, paskutinę akimirką neišmetus kamuolio lanko link laiku.

Prieš gaminant receptą rekomenduotina perskaityti iki pabaigos. Tada gaminti. Kaip navigacijos sistemose. Suvedus siekiamą vietą, rekomenduotina peržiūrėti visą maršrutą, o tada sekti kelią stambiu planu. Kad nebūtų netikėtų kelių ir to paties pavadinimo kaimą.

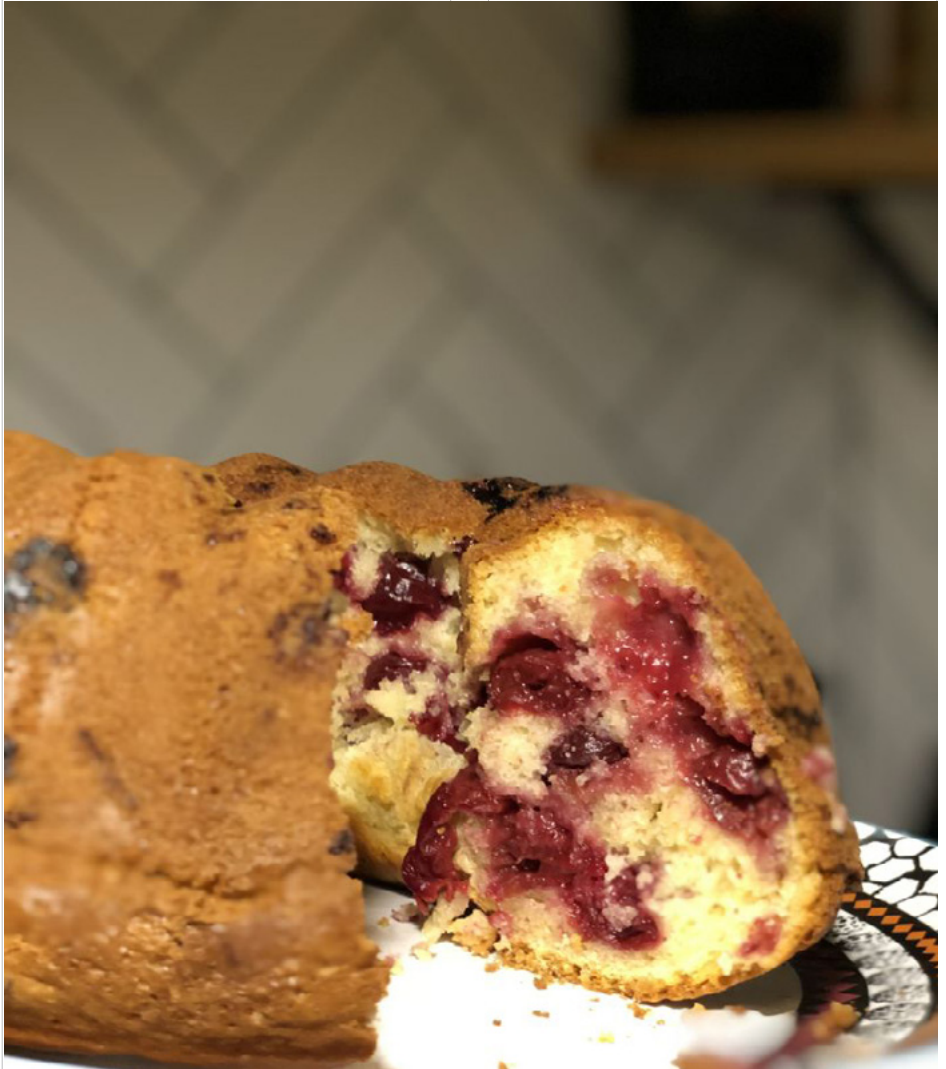
Patartina visus produktus turėti vietoje, o ne lėkti į parduotuvę, jei susigriebėte, kad kažko trūksta, kai gamyba jau įpusėjusi. Kaip einant į pasimatymą. Gėles perki prieš tai, o nesakai susitkęs, kad tuoj grįši.

Temperatūros režimas ir tikslumas yra svarbus. Juk tokią žiemą neisi su avikailio kailiniais skinti sausio žibučių į mišką. Geriau apsirengti pagal termometrą.

Jums reikės:

- 600 g vyšnių (šviežių arba šaldytų)
- 280 g kvietinių miltų
- 160 g cukraus
- 160 ml pieno
- 2 kiaušinių
- 100 ml aliejaus
- 2 šaukštelių kepimo miltelių
- 1 žiupsnelio druskos.

18

Gaminimas:

1. Dubenyje šakute ar konditerine šluotele lengvai išplakite kiaušinius, supilkite pieną, aliejų ir sumaišykite iki vientisos masės. Atskirame dubenyje sumaišykite miltus, kepimo miltelius, druską ir cukrų. Atsidėkite porą šaukštų šio mišinio į šoną ir juo apibarstykite vyšnius, kad jos visos apliptų miltais. Jeigu naudojate šaldytas vyšnius, jų neatitirpinkite, naudokite tiesiai iš kameros. Jeigu šviežias – nuplaukite, nusauskite ir išimkite kauliukus.

2. Sausus produktus berkite į kiaušinių masę, gerai išmaišykite, tuomet atsargiai įmaišykite miltuose apvoliotas vyšnius.

3. Tešlą pilkite į riebalais pateptą keksos formą ir kepkite iki 190 laipsnių įkaitintoje orkaitėje apie 50 minučių arba tol, kol į keksą įsmeigtas ir ištrauktas medinis pagaliukas bus sausas.

SVEIKINAME

Karininko Antano Juozapavičiaus šaulių (Alytaus apskr.) 1-osios rinktinės šaulius:

ZIGMĄ CVIRKĄ – 75 M.
JOLITA BENDORIENĘ – 40 M.

Vytauto Didžiojo šaulių (Kauno apskr.) 2-osios rinktinės šaulius:

VYGAUDĄ MOLĮ – 70 M.
VYTAUTĄ BERTAŠIŲ – 65 M.
ANDRIŲ NORKŲ – 35 M.

Alfonso Smetonos šaulių (Panevėžio apskr.) 5-osios rinktinės šaulius:

VIDUTĮ ŠEŠKĄ – 70 M.
ALGIMANTĄ LENICKĄ – 70 M.

Gen. Povilo Plechavičiaus šaulių (Šiaulių apskr.) 6-osios rinktinės šaulius:

OSVALDĄ PALDAVIČIŲ – 50 M.
INDRĘ PAKULNEVIČIENĘ – 45 M.
TAUTVYDĄ KUDINOVĄ – 20 M.
JUSTĄ AUGUSTĮ – 25 M.

LDK Kęstučio šaulių (Tauragės apskr.) 7-osios rinktinės šaulius:

VIDMANTĄ SELEMONAVIČIŲ – 60 M.
NERIJŲ MONKŲ – 45 M.
SAULIŲ ŠETKŲ – 45 M.

Žemaitijos šaulių (Telšių apskr.) 8-osios rinktinės šaulius:

LEONĄ VILČIAUSKĄ – 75 M.
LORETĄ ALMENOVA – 55 M.
REGIMANTĄ KAVALIAUSKĄ – 40 M.

Plk. Prano Saladžiaus šaulių (Utenos apskr.) 9-osios rinktinės šaulius:

LAIMĄ NIKITINĄ – 60 M.

Karaliaus Mindaugo šaulių (Vilniaus apskr.) 10-osios rinktinės šaulius:

LIUDVIKĄ PIPIRĄ – 80 M.
RIČARDĄ DAUNORAVIČIŲ – 70 M.
PETRĄ ŠLIVINSKĄ – 65 M.
REMIGIJŲ VALINTĄ – 65 M.
GINTARĄ TUBĮ – 60 M.
IGNĄ GRUDZINSKĄ – 50 M.
DAIVĄ BUMBLYTĘ – 50 M.
MINDAUGĄ MAZURKEVIČIŲ – 50 M.
LAURYNĄ SAVICKĄ – 50 M.

UŽJAUČIAME

Mirus Rietavo 803-iosios kuopos šauliui **STASIUI DAMULIUI**, nuoširdžiai užjaučiame šeimą ir artimuosius. Išsėkis ramybėje, brangus broli.

Žemaitijos šaulių 8-osios rinktinės šauliai

Mirus **JONUI OZGIRDUI**, nuoširdžiai užjaučiame šeimą, artimuosius ir visus jo bendražygius.

LDK Kęstučio šaulių 7-osios rinktinės šauliai

Mirus **VITUI RINKEVIČIUI**, buvusiam Karininko Antano Juozapavičiaus šaulių 1-osios rinktinės vadui, reiškiamo nuoširdžią užuojautą šeimai ir artimiesiems.

Karininko Antano Juozapavičiaus šaulių 1-osios rinktinės vadas ir šauliai

MINDAUGĄ ČEPULĮ – 45 M.
GINTARĄ GRIGALIŪNĄ – 45 M.
TAURĄ JUCĮ – 45 M.
ANDRIĄ RUKAVIŠNIKOVĄ – 45 M.
ANDRIŲ TAPINĄ – 45 M.
JUOZĄ MASLAUSKĄ – 40 M.
MOTIEJŲ DULKSNĮ – 40 M.
ARNĄ URBANAVIČIŲ – 40 M.
LEANDRĄ ALMINĄ – 40 M.
AGNĘ BALČIŪNIENĘ – 35 m.
PAULIŲ KRIKŠTAPONĮ – 35 m.
RAMŪNĄ KRIKŠTAPONĮ – 45 m.

ŠAULIŠKAS MARGUTIS

Lietuvos šaulių sąjungos Vlado Putvinskio-Pūtvio klubas kvietė jaunuosius šaulius parodyti savo meninį kūrybingumą marginant šv. Velykų margutį šauliška, rinktinės ar kuopos simbolika. Skelbiame nugalėtojus, o jauniausia konkurso dalyvė jaunoji šaulė iš Raseinių ARIANA bus apdovanota specialiu prizu.

I VIETA:

JUDITA TARVYDAITĖ

Vakarų (jūros) šaulių 3-oji rinktinė

II VIETA:

ALBERTAS KRISKANAS

Karaliaus Mindaugo šaulių 10-oji rinktinė

URTĖ ZAJANCAUSKAITĖ

Gen. P. Plechavičiaus šaulių 6-oji rinktinė

III VIETA:

AGNĖ MASKOLAITYTĖ

LDK Kęstučio šaulių 7-oji rinktinė

KAMILĖ ANDRIAITYTĖ

LDK Kęstučio šaulių 7-oji rinktinė

KRYŽIAŽODIS „KOVO KOVOS“. ATSAKYMAI:

Sveikiname kryžiažodį išsprendusį **RIČARDĄ RADZEVIČIŲ** iš Šiaulių. Jam atitenka „Trimito“ dovanos.

19

Vertikaliai:

1. Kachovka	17. Svastika
2. Dniepras	23. Valatka
3. Kreiseris	24. Antena
4. Lvivas	27. Paroda
6. „Scanorama“	29. Intas
7. Ignalina	30. Marsas
8. Sargūnas	31. „Srovės“
9. Simfonija	33. Dotas
10. Katilas	34. „Prima“
11. „Stinger“	35. Hadas
12. Anastazas	37. SOS
13. Praparas	38. KOP

Horizontaliai:

1. Kudirka	25. Misija	44. Ragas
5. Ūsorius	26. Pasala	45. Saksė
10. Kovas	28. Siena	
13. Pacai	30. Molas	
14. Serija	32. Malda	
15. Tankas	36. Štrekas	
16. Naras	38. Kohorta	
18. Fritaunas	39. Odinas	
19. Pavara	40. Vanduo	
20. Šienas	41. „Oskaras“	
21. Krantas	42. Atarė	
22. Metalas	43. Pataisa	

TAVO KALIBRO UNIVERSITETAS

GENEROLO JONO ŽEMAIČIO
LIETUVOS KARO AKADEMIJA

PRASMINGA IR
GERBIAMA
PROFESIJA

100 % VALSTYBĖS
FINANSUOJAMOS
STUDIJOS

3 BAKALAURO
STUDIJŲ
PROGRAMOS

STIPENDIJA IR
KARIŲ SOCIALINĖS
GARANTIJOS

GARANTUOTA
DARBO VIETA

DINAMIŠKA
KARJERA
LIETUVOS
IR NATO
INSTITUCIJOSE

www.lka.lt

lka.atranka@mil.lt
[@KaroAkademija](https://www.instagram.com/KaroAkademija)
[@lietuvas_karo_akademija](https://www.instagram.com/lietuvas_karo_akademija)
[@Lietuvas karo akademija](https://www.instagram.com/Lietuvas_karo_akademija)

PRISIJUNK IR **TU**

+370 682 31072

TRIMITAS

IR PRIEŠ ŠIMTMETĮ SKAITYTAS

+
Užsiprenumeruok
„TRIMITĄ“ ir
paragink kitą!

Žurnalas TRIMITAS leidžiamas kas mėnesį.

Žurnale TRIMITAS – šaulystė, karyba, istorija, kelionės, pasaulio pažinimas, išgyvenimo patirtys, lauko virtuvė ir galvosūčiai. Kiekvienam yra ką skaityti.

Žurnalą TRIMITAS galima užsiprenumeruoti Lietuvos pašto skyriuose ir internetu:

www.zurnaluprenumerata.lt
www.prenumeruok.lt

Prenumeratos kaina:

12 mėn. – 20 eurų
6 mėn. – 10 eurų
3 mėn. – 5 eurai